

**Česká zemědělská univerzita v Praze**

**Provozně ekonomická fakulta**

**Katedra psychologie**



**Diplomová práce**

**Vývoj vztahů USA a Kuby od přijetí Plattova dodatku**

**v roce 1901**

**Bc. Petr Dvořák**

© 2018 ČZU v Praze

# ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

## ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Petr Dvořák

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

**Vývoj vztahů USA a Kuby od přijetí Plattova dodatku v roce 1901**

Název anglicky

**Development of US and Cuba relations since the adoption of the Platt Amendment in 1901**

---

### Cíle práce

Práce sleduje reflexi důležitých momentů kubánské historie u občanů Kuby žijících v exilu v České republice. Výzkum bude zahrnovat změny na kubánské politické scéně od 20. let 20. století a její nejvýznamnější postavy, mezi které patří Fulgencio Batista, Fidel Castro a Ernesto „Che“ Guevara. Dále pozadí Kubánské revoluce a zapojení Castrova hnutí 26.července. Stejně tak je nahlíženo na související státy a jejich politickou garnituru, a to převážně USA a SSSR v době Kubánských krizí a během celé Studené války. Bude sledován problém sporné základny Guantanámo a její využití po 11. září jakožto vězení pro osoby spojované s terorismem. Dále pak události poslední dekády, mezi které patří postupné oteplování vzájemných vztahů za administrativy prezidenta Obamy, úmrtí Fidela Castra a nejasná budoucnost s prezidentem Trumpem.

### Metodika

V teoretické části jsou data sbírána ze sekundárních zdrojů literárních i elektronických, v českém i cizím jazyce. Praktická část má vzhledem k povaze dotazování a počtu respondentů podobu kvalitativního výzkumu. Sběr dat probíhá skrze strukturovaný rozhovor, pro který platí předem naformulované otázky s pevně daným pořadím. Respondenti byli pro výzkum získáni prostřednictvím sociálních sítí a na základně předchozích známostí a doporučení třetích stran. Z etických důvodů či přání některých z respondentů jsou použity pseudonymy.

**Doporučený rozsah práce**

60 -80 stran

**Klíčová slova**

USA, Kuba, Fidel Castro, Fulgencio Batista, Hnutí 26. července, Kubánské krize, Ernesto "Che" Guevara, Guantanámo

---

**Doporučené zdroje informací**

- BORTLOVÁ-VONDRÁKOVÁ, Hana. Československo a Kuba v letech 1959–1962. Praha : FF UK, ed Scholia. 2011. 188 s. ISBN 978-80-7308-357-1.
- CASTANEDA , Jorge. Companero: The Life and Death of Che Guevara. USA : Vintage. 1998. 496 s. ISBN 978-0679759409.
- GOTT, Richard. Kuba – Nové dějiny. Praha : BB Art, 2005. 460 s. ISBN 80-7341-678-6.
- NÁLEVKA, Vladimír. Karibská krize. Praha : ISV. 2001. 242 s. ISBN 80-85866-89-7.
- OPATRNÝ, Josef. Stručná historie států – Kuba. Praha : Libri, 2017. 198 s. ISBN 80-7277-089-6
- PERÉZ jr, Louis. Cuba and the United States: Ties of Singular Intimacy. USA : University of Georgia Press. 2003. 368 s. ISBN 978-8020324838.
- QUIRK , Robert. Fidel Castro. USA : W.W. Norton & Company. 1995. 898 s. ISBN 978-03933277.

---

**Předběžný termín obhajoby**

2017/18 LS – PEF

**Vedoucí práce**

PhDr. Josef Opatrný, CSc.

**Garantující pracoviště**

Katedra psychologie

---

Elektronicky schváleno dne 21. 12. 2017

**PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.**

Vedoucí katedry

---

Elektronicky schváleno dne 21. 12. 2017

**Ing. Martin Pelikán, Ph.D.**

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2018

### Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vývoj vztahů USA a Kuby od přijetí Plattova dodatku v roce 1901" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2018

---

## Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval mému vedoucímu, panu profesoru PhDr. Josefovi Opatrnému, CSc. za jeho vstřícnou pomoc, konzultace a cenné nápady i za umožnění výběru tohoto tématu práce. Dále pak i za jeho motivaci a vhléd do krás iberoamerikanistiky. V neposlední řadě potom svým nejbližším i kolegům v zaměstnání za vstřícnost projevenou v průběhu zpracovávání tématu.

# **Vývoj vztahů USA a Kuby od přijetí Plattova dodatku v roce 1901**

---

## **Souhrn**

Práce sleduje reflexi důležitých momentů kubánské historie u občanů Kuby žijících v exilu v České republice. Výzkum bude zahrnovat změny na kubánské politické scéně od 20. let 20. století a její nejvýznamnější postavy, mezi které patří Fulgencio Batista, Fidel Castro a Ernesto „Che“ Guevara. Dále pozadí Kubánské revoluce a zapojení Castrova hnutí 26.července. Stejně tak je nahlíženo na související státy a jejich politickou garnituru, a to převážně USA a SSSR v době Kubánských krizí a během celé Studené války. Bude sledován problém sporné základny Guantanámo a její využití po 11. září jakožto vězení pro osoby spojované s terorismem. Dále pak události poslední dekády, mezi které patří postupné oteplování vzájemných vztahů za administrativy prezidenta Obamy, úmrtí Fidela Castra a nejasná budoucnost s prezidentem Trumpem. K tomuto zkoumání je využito dotazování převážně kubánských exulantů v České republice

**Klíčová slova:** USA, Kuba, SSSR, Plattův dodatek, Guantanámo, Fulgencio Batista, Fidel Castro, Ernesto „Che“ Guevara, JFK, studená válka, kubánské krize, Hnutí 26. července

# Development of US and Cuba relations since the adoption of the Platt Amendment in 1901

---

## Summary

The thesis follows the reflection of important moments of Cuban history in Cuban citizens living in exile in Czech Republic. The research will include changes to the Cuban political scene since the 1920s and its most prominent characters, including Fulgencio Batista, Fidel Castro and Ernesto „Che“ Guevara. The background of the Cuban Revolution and the involvement of Castro's The 26th of July Movement shall also be implemented. Similarly, the related states and their political garniture, mainly the US and the USSR during the Cuban crisis and during the Cold War, are viewed. The issue of the Guantanamo controversial base and its use after 9/11 as a prison for terrorism-related persons will be covered. In addition, the events of the last decade, including the gradual warming of relations between President Obama's administration, Fidel Castro's death, and the unclear future with President Trump's administration. The questioning of Cuban exiles in the Czech Republic is predominantly used for this investigation.

**Keywords:** USA, Cuba, USSR, Platt amendment, Guantánamo bay naval base, Fulgencio Bautista, Fidel Castro, Ernesto „Che“ Guevara, JFK, Cold war, Cuban crisis, The 26th July movement

# Obsah

Obsah .....	3
1 Úvod.....	6
2 Cíl práce a metodika .....	7
2.1 Cíl práce.....	7
2.2 Metodika .....	7
3 Kuba – charakteristika .....	9
3.1 Obyvatelstvo .....	9
3.2 Struktura moci.....	9
3.3 Zahraniční politika.....	10
3.4 Hospodářství .....	10
3.5 Kultura .....	11
3.6 Podnebí .....	11
3.7 Fauna a flora .....	11
4 Historie.....	13
4.1 Předkolumbovská Kuba.....	13
4.1 Příklad Španělů .....	14
4.2 Conquista a začátek kolonizace .....	15
4.3 Kolonie.....	18
4.4 Vznik napětí mezi kolonií a metropolí .....	20
4.5 Sedmiletá válka.....	22
4.6 Počátky sebeurčování .....	23
4.7 Hnutí za nezávislost.....	25
4.8 Boj za nezávislost .....	32
4.9 Počátky intervencí USA.....	37
5 Samostatná Kuba .....	39
5.1 Plattův dodatek .....	39
5.1 Základny v zátokách Guantánamo a Bahía Honda.....	40
5.1.1 Úprava podmínek.....	40
5.1.2 Detenční zařízení .....	42
5.2 První roky nové republiky .....	43



5.3	Fulgencio Batista .....	45
5.1	Fidel Castro.....	47
5.2	John Fitzgerald Kennedy .....	49
5.3	Ernesto „Che“ Guevara.....	51
5.4	Nikita Chruščov .....	53
5.5	První kubánská krize.....	54
5.6	Kubánská raketová krize.....	56
5.7	Důsledky kubánských krizí.....	57
5.8	Následující vývoj .....	58
5.9	Pražské jaro a obrat k Sovětskému svazu .....	59
5.10	Současnost .....	60
6	Praktická část .....	63
6.1	Důvod odjezdu.....	63
6.2	Rodina a vztahy .....	64
6.3	Práce, jazyk a celková integrace .....	66
6.4	Politika a vztahy USA – Kuba.....	68
7	Výsledky a diskuze .....	71
8	Závěr .....	73
9	Seznam použitých zdrojů.....	75
9.1	Elektronické zdroje:.....	79
10	Přílohy.....	84

### **Seznam tabulek:**

Tabulka 1	Pasportizační údaje .....	8
-----------	---------------------------	---

### **Seznam obrázků:**

Obrázek 1	Aktuální mapa Kuby s administrativním členěním regionů.....	84
Obrázek 2	Vlajka Kuby .....	84
Obrázek 3	Rekonstrukce Taínské vesnice .....	85
Obrázek 4	Portrét Kryštofa Kolumba .....	85

Obrázek 5 Portrét Diega Velázqueze.....	86
Obrázek 6 Portrét Hernána Cortése .....	86
Obrázek 7 Pevnost Moro v ústí Havanského přístavu.....	87
Obrázek 8 Cukrová plantáž a cukrovar v oblasti Matanzas.....	87
Obrázek 9 José Martí .....	88
Obrázek 10 Vrak lodi USS Maine .....	88
Obrázek 11 Námořní základana Guantánamo .....	89
Obrázek 12 Fulgencio Batista.....	89
Obrázek 13 Fidel Alejandro Castro Rúz.....	90
Obrázek 14 Ernesto „Che“ Guevaro .....	90
Obrázek 15 Vůdci Kubánské revoluce .....	91
Obrázek 16 John Fitzgerald Kennedy.....	91
Obrázek 17 Nikita Sergejevič Chruščov.....	92
Obrázek 18 Fidel Castro a Nikita Sergejevič Chruščov .....	92
Obrázek 19 Raúl Castro .....	93

# 1 Úvod

V současném globalizovaném světě a polarizované společnosti dochází stále častěji k vzájemnému nepochopení a mnohdy zcela zbytečným rozepřím. Můžou za to mnohé faktory, ať již ekonomického, politického, demografického, ekologického, sociálního či psychologického charakteru. Každý jedinec si totiž přirozeně představuje ideální společnost velmi subjektivně a individuálně. Problémy vzniklé z neochoty či nemožnosti pochopení pohnutek ostatních, nezřídka kdy vedou až ke změnám nálad celé společnosti. Tohoto faktu jsou někteří jedinci schopni využít k osobnímu prospěchu. Obzvláště nebezpečné potom bývá, rozhodnou-li se takovýto lidé vstoupit do politiky a tam své nadání využít. Jedná se o jeden z nejvíce rizikových faktorů pro další budoucnost – populismus.

Předkládaná práce je příspěvkem k tématu vývoje vztahů mezi dvěma sousedící státy, z optiky občanů jednoho z těchto, pobývajícím na území České republiky. Zaměřuje se na hlavní osobnosti, které utvářeli současný stav vztahů mezi Spojenými státy a ostrovní Kubou v historii vzdálenější i bližší. Snaží se hledat jejich motivy a podněty, které je vedli na jejich cestě za vytyčeným cílem. Práce se dále zaměří na historické souvislosti, napříč celým světem, nejen Karibského regionu.

Diplomová práce je členěna na několik hlavních kapitol a podkapitol. Je vymezena především dvěma stěžejními úseky, a to částí teoretickou a praktickou. V teoretickém úseku budou předloženy historické souvislosti, které souvisejí s danou tematikou. Bude předložen základní profil nejdůležitějších osobností dané éry. Na teoretickou část a její východiska navazuje praktická část, kde jsou uvedeny aktuální informace o dané problematice.

Dále se tato část zabývá otázkou minulého i budoucího a je řešena prostřednictvím kvalitativního výzkumu za využití techniky polostrukturovaných rozhovorů. Výsledky a shrnutí výzkumu jsou situovány do závěrečných kapitol práce.

## **2 Cíl práce a metodika**

### **2.1 Cíl práce**

Práce sleduje reflexi důležitých momentů kubánské historie u občanů Kuby žijících v exilu v České republice. Výzkum bude zahrnovat změny na kubánské politické scéně od 20. let 20. století a její nejvýznamnější postavy, mezi které patří Fulgencio Batista, Fidel Castro a Ernesto „Che“ Guevara. Dále pozadí Kubánské revoluce a zapojení Castrova Hnutí 26. července roku 1953. Stejně tak je nahlíženo na související státy a jejich politickou garnituru, a to převážně USA a SSSR v době Kubánských krizí a během celé Studené války. Bude sledován problém sporné základny Guantanámo a její využití po 11. září, jakožto vězení pro osoby spojované s terorismem. Dále pak událostí poslední dekády, mezi které patří postupné oteplování vzájemných vztahů za administrativy prezidenta Obamy, úmrtí Fidela Castra a nejasná budoucnost s prezidentem Trumpem.

### **2.2 Metodika**

V teoretické části jsou data sbírána ze sekundárních zdrojů literárních i elektronických, v českém i cizím jazyce. Praktická část má vzhledem k povaze dotazování a počtu respondentů podobu kvalitativního výzkumu. Sběr dat probíhá skrze strukturovaný rozhovor, pro který platí předem naformulované otázky s pevně daným pořadím. Respondenti byli pro výzkum získáni prostřednictvím sociálních sítí a na základně předchozích známostí a doporučení třetích stran.

Práce zahrnuje výpovědi cílové skupiny, tedy imigrantů, kteří žijí ve sledovaném prostoru, konkrétně se zaměřuje na cizince z tzv. třetích zemí. Během výzkumu bylo provedeno celkem 8 polostrukturovaných rozhovorů. Pro navazování a získání dalších kontaktů byla použita tzv. metoda sněhové koule.

Dále byl proveden rozhovor se ženou, která má české i kubánské občanství a střídavě žije v obou lokalitách. Výzkum probíhal od 11. 4. 2017 do 22. 8. 2017 na území hlavního města Prahy a jeho blízkého okolí, kde většina informátorů žije nebo se tam pravidelně pohybuje. Konkrétní lokalita realizace rozhovorů se byla dle potřeb a možností účastníků výzkumu měněna. Nejčastějším místem byla kavárna či podobné restaurační zařízení v místě

bydliště či práce informátora. Rozhovory probíhaly ve dvou jazycích, a to v českém a anglickém jazyce, dle kompetencí informátorů. Ani jednou nenastala situace, že by tázaný odmítl na nějakou otázku odpověď či by nesouhlasil s její formou a obsahem i přes možnou počáteční zdrženlivost. Naopak odmítnutí účasti na výzkumu nebylo nezvyklé – celkem v 5 případech. Hlavním důvodem byla primárně ochrana soukromí a nedostatek času. Rozhovory byly nahrávány na diktafon, následně byla provedena transkripce a jejich analýza.

V rámci dodržení etiky výzkumu, dle České asociace pro sociální antropologii, se v diplomové práci používají fiktivní křestní jména informátorů. V tabulce níže jsou pasportizační údaje informátorů.

**Tabulka 1 Pasportizační údaje**

Jméno	věk	bydliště	povolání	realizace rozhovoru
María	62	Praha	recepční	11.4.2017, Praha
José	68	Tuchoměřice	důchodce	9.8.2017, Praha
Isabella	29	Lugareno, Kuba	servírka	2.7.2017, Praha
Domingo	52	Kladno	podnikatel	25.5.2017, Praha
Alexis	34	Praha	řidič	13.4.2017, Praha
Veronica	23	Praha	studentka	11.6.2017, Praha
Zamira	28	Praha	tanečnice	6.5.2017, Praha
Enmanuel	45	Praha	učitel	22.8.2017, Praha

Zdroj: vlastní zpracování

### 3 Kuba – charakteristika

Kuba je největší ostrovní stát Karibiku, který přes moře sousedí se Spojenými státy americkými a Mexikem. Nejbližší ostrovní státy jsou Jamajka, Haiti a Bahamy. Kuba je tvořena souostrovím 4195 menších ostrovů a korálových útesů a leží těsně pod obratníkem Raka. Hlavním městem je Havana, největší město Kuby, kde žije zhruba dva miliony obyvatel a jejíž centrum je zapsáno na seznamu UNESCO. Na Kubě existuje dvojitá měna, kubánské peso (CUB), které používají Kubánci, Kubánské konvertibilní peso (CUC), které je určeno turistům, kdy 1 CUC = 1 USD. Úředním jazykem je španělština.<sup>1 2 3 4</sup>

#### 3.1 Obyvatelstvo

Kuba je etnicky velmi rozmanitá, obývají ji španělsky mluvící Kubánci, pocházející především z obyvatel Španělska a černošské otroky západní Afriky. Na ostrově žije 11 179 995 obyvatel kubánské národnosti, 65,05 % tvoří běloši, 23,84 % mulati, 10,08 % černoši a 1,02 % Asiaté. Původní indiánské kmeny v průběhu španělské kolonizace vymřely na nemoci zanesené z Evropy.<sup>5 6</sup>

#### 3.2 Struktura moci

Kubánská republika je jednou z posledních zemí světa, kde panuje socialistický režim. Moc v zemi je dle kubánské ústavy koncentrována v rukou Komunistické strany Kuby a Raúla Castra jako prvního tajemníka strany. Jeho bratr a historický vůdce revoluce Fidel Castro se 19. 4. 2011 této funkce vzdal. Další politické strany jsou v zemi zakázány. V zemi existuje několik paralelních mocenských struktur: Politbyro ÚV KSK – vedené

---

<sup>1</sup> *Svet okolo nás* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Kuba – dve tváre slobody.

<sup>2</sup> *BusinessInfo.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Kuba: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled.

<sup>3</sup> *U.S. Department of State* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. U.S. Relations with Cuba.

<sup>4</sup> *CIA. The World Factbook* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Cuba (vlastní překlad)

<sup>5</sup> *BusinessInfo.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Kuba: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled.

<sup>6</sup> *Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Obyvatelstvo.

jeho prvním tajemníkem Raúlem Castrem, Státní rada – vedena jejím předsedou prezidentem Raúlem Castrem a Rada ministrů (vláda) vedena premiérem Raúlem Castrem. Mezi významné organizace v zemi patří kromě komunistické strany i uliční tzv. Výbory na obranu revoluce (CDR), které původně fungovaly jako složky ministerstva vnitra a jejich cílem bylo udávat vše protirevoluční.<sup>7 8 9</sup>

### **3.3 Zahraniční politika**

Kuba je členem OSN a v roce 1962 ji bylo pozastaveno členství OAS (Organizace amerických států). Byla členem RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci) a tzv., východního bloku až do jeho rozpadu. Současnými hlavními spojenci Kuby jsou latinskoamerické levicově vedené státy, především Venezuela a Bolívie, které jsou členy mezinárodní organizace – Bolívarovský svaz pro lid naší Ameriky, ta vznikla v roce 2004, základní smlouvu tehdy podepsal Hugo Chávez a Fidel Castro. Mezi další významné partnery Kuby patří Čína a Nizozemsko.<sup>10 11 12</sup>

### **3.4 Hospodářství**

Kuba je v současnosti druhou nejchudší zemí Latinské Ameriky (poslední je Haiti). Hospodaření krajiny je sužované dlouhotrvající krizí, ta je způsobena centralizovanou ekonomikou a zabavováním firem jejich původním vlastníků. Hlavní opora ekonomiky je cukrová řepa a výroba cukru, ta ale díky špatné organizaci práce komunistickou stranou a armádními důstojníky pomalu upadá. Takže Kuba dříve přezývaná „cukřenka světa“, musí cukr dnes také dovážet. Významné pro Kubu je také zpracování tabáku a výroba známých kubánských cigaret, nejznámější značkou je Cohiba, která byla původně

---

<sup>7</sup> *Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Struktura moci v zemi.

<sup>8</sup> *BusinessInfo.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Kuba: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled.

<sup>9</sup> *Svet okolo nás* [online]. 2017 [cit. 201-08-07]. Kuba – dve tváře slobody.

<sup>10</sup> *Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Zahraniční politika.

<sup>11</sup> *U.S. Department of State* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. U.S. Relations with Cuba.

<sup>12</sup> *Encyclopedia Britannica* [online]. 2017 [cit. 2018-01-17]. Cuba.

vytvořená pouze pro Fidela Castra a členy vrcholné politiky. Za zmínku stojí také export rumu ze zabavených továren, především pak firma Bacardi znárodněná v roce 1960.<sup>13</sup>

### 3.5 Kultura

Kubánská kultura vychází z kombinace původního etnického obyvatelstva a afrických tradic, to se odráží v literatuře, hudbě, výtvarném umění i filmech. Na osobnost Kubánců měla největší vliv hudba, afričtí otroci na ostrov přinesli rozmanité rytmy a rituální tance, ty se mísí se španělskými flamencovými kytarami v kubánské rumbě. Další taneční rytmy jako je bolero, mambo, cha-cha a salsa mají také kubánské kořeny.<sup>14 15</sup>

### 3.6 Podnebí

Ostrov leží v tropech, takže jeho podnebí celoročně ovlivňují větry, které se nazývají pasáty. Průměrná celoroční teplota j se pohybuje kolem 25 °C. Teplota mořské vody u pobřeží neklesá pod 24 °C. Nejvydatnější jsou říjnové, listopadové a květnové srážky, v nížinách ročně spadne 600–1200 mm srážek, v horách až dvojnásobek. Koncem léta a na podzim se na Kubě vyskytují hurikány.<sup>16</sup>

### 3.7 Fauna a flora

Pestrá kubánská krajina byla zformována směsicí sopečné aktivity, tektonického posunu litosférických desek a eroze. Většinu povrchu tvoří nížiny nebo vrchoviny s krasovými útvary. Na jihovýchodě ostrova se nachází pohoří Sierra Maestra, kde leží nevyšší bod Kuby Pico Turquino vysoký 1974 m n. m. Pro své přírodní krásy je Kuba nazývána perlou Karibiku. Díky izolaci od pevniny žije a roste na ostrově značné množství endemických živočichů rostlin.<sup>17</sup>

Kubánská fauna je poměrně chudá, a to přesto, že zde žije mnoho zajímavých druhů, jako je například nejmenší pták na světě – Kalypa nejmenší (druh kolibříka). Dále je Kuba

---

<sup>13</sup> *Svet okolo nás* [online]. 2017 [cit. 201-08-07]. Kuba – dve tváre slobody.

<sup>14</sup> *República de Cuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Kultúra.

<sup>15</sup> *Library of Congress*. [online]. 2017 [cit. 2017-08-27]. Country Profile: Cuba

<sup>16</sup> *Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Podnebí.

<sup>17</sup> *Svet okolo nás* [online]. 2017 [cit. 201-08-07]. Kuba – dve tváre slobody.



hostitelem mnoha druhů plazů, kromě leguánů a ještěrek žije na ostrově 15 druhů hadů a endemický krokodýl kubánský. Bohatá je především mořská fauna.

Pro kubánskou krajinu jsou typické palmy, národní strom je „královská palma“, kterou má Kuba ve státním znaku. Dále se na Kubě vyskytuje kokosovník či palma korková. Pestrost ostrovní flóry tvoří stovky endemických druhů sukulentů, orchidejí a kapradin. Národní květinou Kuby je *mariposa* (v překladu „motýlek“) z čeledi zázvorovitých. Další významnou rostlinou Kuby jsou mangrovníky (tvoří až 26 % dřevin Kuby), které chrání pobřeží před erozí a poskytují vhodné prostředí pro malé ryby a ptáky. Malé části území pokrývají savany, akátové a borovicové lesy a také deštné lesy (ve vyšších oblastech 500–1500 m n. m.), k původním stromům patří ebenovník a mahagonovník. Životní prostředí na Kubě je silně narušováno aktivitami státu, a to jak klasickým průmyslem, tak i stavebními aktivitami na pobřeží. Nezávislá kontrola životního prostředí aktivisty je blokována státem, jakákoli publicita zakázána a kritici znečištění jsou vězněni. Recyklace surovin je na velmi nízké úrovni, neexistuje bezolovnatý benzin a při technických kontrolách automobilů se neměří exhalace.<sup>18 19</sup>

---

<sup>18</sup> *Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Flora a fauna.

<sup>19</sup> *Svet okolo nás* [online]. 2017 [cit. 201-08-07]. Kuba – dve tváre slobody.

## 4 Historie

### 4.1 Předkolumbovská Kuba

Počátek lidské aktivity na Kubě se předpokládá v období 10 000 – 8 000 let př. n. l. kdy na severní pobřeží přichází první lidé přes Bahamské ostrovy. To bylo možné díky hladině moře, která je odlišná od té současné. V té době Kuba nebyla tolik vzdálena další pevnině a mořskou hladinu rušila řada menších ostrůvků. Společnost, která se zde usídlila, původně se živící lovem velkých zvířat a mořskými plody, je postupně nahrazena nově příchozí vlnou migrantů kolem roky 2 500 př. n. l. Tito lidé již byli, jak dokazují archeologické nálezy, mnohem vyspělejší. Vyráběli dokonalé hroty šípů a oštěpů, vory a kánoe. Často byly k práci využívány lastury z mořských živočichů, kterými se živili stejně jako štípaný pazourek. Znali a uměli využívat i oheň. Tito obyvatelé často v jeskyních pod převisy skal, stavěli primitivní chatrče. Již v polovině prvního tisíciletí př. n. l. se na Kubě začíná vyskytovat nová kulturní forma přicházející ze západního pobřeží dnešní Floridy znalá zemědělství. Ze severu se postupně dostávají na východ, kde se tato kultura vzdaluje svým kořenům a na určitých místech přetrvává až do příchodu Španělů.<sup>20 21</sup>

Poslední velká migrace předkolumbovské doby proběhla v prvních stoletích našeho letopočtu. Tito lidé, přicházející z Haiti, již uměli vyrábět pálenou keramiku a pěstovaly kukuřici, tabák a maniok. Z dochovaných kosterních pozůstatků bylo zjištěno, že muži tohoto lidu dorůstali průměrné výšky 158 cm a ženy 148 cm. Lebka odpovídá mongoloidnímu tvaru se stopami po umělém deformování v útlém věku, které bylo praktikováno až do 16. století. Hlavní surovinou k výrobě nástrojů sice zůstává kámen, ale je využíváno i dřeva, kostí či zubů. Běžné obydlí je dřevěná chýše kruhovitého půdorysu se střechou z palmových listů. Ke spaní jsou využívána závěsná lůžka (tzv. hamaky) z bavlny či jiných přírodních materiálů. Ze dřeva též stavěli velké kánoe používané ke stěhování, válečným výpravám a rybolovu. Tyto byly poháněny pádly až několika desítek veslařů.<sup>22</sup>

---

<sup>20</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 6-9 s.

<sup>21</sup> COE, Michael; SNOW, Dean; BENSON, Elisabeth. *Svět předkolumbovské Ameriky*. Praha : Knižní klub, 1997. 20 - 28 s.

<sup>22</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 10 s.

Zemědělství patřilo k nejdůležitějším hospodářským činnostem. K mýcení porostu bylo využíváno kamenných seker a ohně. Na místech, kde nebyla dostatečná vrstva půdy, byla nanošena do potřebné výšky odjinud. Převážně se pěstoval maniok, kukuřice, fazole a pro rituální účel též tabák. Bavlna a ovoce se nepěstovalo, ale pouze sbíralo z divoce rostoucích plodin. Díky postupnému přechodu k zemědělství a jeho rozvoji se také měnil demografický vývoj obyvatelstva.<sup>23</sup>

V době příchodu Španělů zde mohlo žít až 200 000 obyvatel, z nichž převládaly kmeny Taínů. Ty byly nadřazeny Ciboneyům, předpokládaným potomkům mezolitické migrace. Obě tato etnika, ale pravděpodobně byla ohrožována nájezdy divokých Karibů, kteří se na Kubu v 15. století dostávají přes Malé Antily, na které migrovali přes sever z jihoamerické pevniny. Zvyk Karibů pojídat maso padlých nepřátel dal později vzniknout výrazu „kanibal“.<sup>24 25</sup>

#### 4.1 Příchod Španělů

V roce 1492 28. října přistála na Kubě v zátocě Bariay španělská výprava janovského plavce Kryštofa Kolumba, kterému se podařilo získat pro svůj plán podporu trůnu – Isabelu Kastilskou a Ferdinanda II. Aragonského. Tento rok byl totiž úspěšně dokončen (*Reconquista*) jejich boj proti muslimským Maurům, když padla jejich poslední pevnost Granada a probíhalo sjednocování Pyrenejského poloostrova za pomoci zavedení inkvizice.<sup>26</sup> Tato expedice původně hledala novou cestu do Asie. Od té si mnozí slibovali snazší cestu k exotickému koření a drahým kovům. Po pádu Konstantinopole v roce 1453 se totiž začal obchod s orientem monopolizovat pod arabské a osmanské vládcy. Portugalský mořeplavec Vasco de Gama našel, s pomocí Arabů, cestu do Indie kolem Afriky až mezi lety 1497–1499.<sup>27</sup>

---

<sup>23</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 10 s.

<sup>24</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 10 s.

<sup>25</sup> KAŠPAR, Oldřich. *Dějiny karibské oblasti*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 20 -25 s.

<sup>26</sup> ŽENKA, Josef. *Pád Granady a zánik al-Andalusu*. Praha: Argo, 2011. 184 s.

<sup>27</sup> KLÍMA, Jan: *Zámořské objevy. Vasco da Gama a jeho svět*. Libri, Praha 2006.

Kolumbova výprava ale ke svému překvapení nenalezla Čínu ani jinou část asijského pobřeží. První kontakt s domorodci přinesl zjištění, že jde o polonahé lidi žijící v primitivních chatrčích kouřící tabák – zvyk do té doby pro Evropany neznámý. Následující dva měsíce Kolumbovi plachetnice křižovali Karibské moře v okolí Kubu a zanášely do map nová místa a jména. O Vánocích 1492 přistála výprava na ostrově Hispaniola (dnešní Haiti), založili zde první osadu La Navidad a vrátili se zpět do Evropy.<sup>28</sup>

Další průzkum kubánského pobřeží musel počkat až do Kolumbova návratu s druhou expedicí v roce 1494. To byla zmapována jižní část Kuby, ostrov Isla de Juventud (v té době zvaný ostrov Svatého Jana Evangelisty) a zátoka, kde byla později postavena osada Batámano. Následně po náročné plavbě Kolumbus objevil Jamajku – stále přesvědčen, že objevené ostrovy patří k Asii.<sup>29</sup>

Ke kubánským břehům se krátce vrátil až v průběhu své čtvrté výpravy v roce 1503, kdy španělští intelektuálové začínali pochybovat, že ostrovy patří k Asii. Následně pokračoval k pobřeží Hondurasu a potom jižně ke Kostarice a Panamě doufaje, že objeví úžinu, kterou by mohl překonat Nový svět a pokračovat na západ do Asie. Po ztrátě dvou lodí a poškození obou zbylých musel na Jamajce téměř rok čekat na záchranu z Hispanioly, kam neměl dovoleno vstoupit. Během čekání na pomoc si získal místní indiány na svou stranu předpovězeným zatmění měsíce.<sup>30</sup>

#### **4.2 Conquista a začátek kolonizace**

Jelikož Španělé jako základnu zvolili ostrov Hispaniola, začala kolonizace Kuby až roku 1510. Guvernér Hispanioly, syn Kryštofa Kolumba, Diego Colón vyslal v roce 1509 kapitána Sebastiana de Ocampo k podrobnému průzkumu kubánského pobřeží. Ten se po necelém roce vrátil s kompletní mapou definitivně vyvracející Kolumbovo tvrzení, že Kuba je součástí pevniny a informacemi o úrodné půdě, mírných domorodcích a zátocích v dnešní Havaně.<sup>31</sup>

---

<sup>28</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 11 s.

<sup>29</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 12 s.

<sup>30</sup> DE LOLLIS, Cesare. *Život Kryštofa Kolumba*. Praha: Melantrich, 1992. 212-225 s.

<sup>31</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 13 s.

Na základě těchto informací byla další rok vyslána kolonizační expedice. Do jejího čela byl vybrán Diego Velázquez, který dostal titul guvernéra a tzv. *adelantada*. Ten by od dob *reconquisty* udělován osobám, které měly za úkol na své náklady dobýt území a vybudovat civilní správu. Jako kompenzace bylo poskytnuto exkluzivní právo nakládat s dobytým územím. Mezi zhruba 300 muži, kteří se připojili k této expedici, byli i Hernando Cortés – pozdější dobyvatel Mexika, Bernal Díaz del Castillo – autor kroniky dobývání Mexika, považované za velké dílo literární i historické hodnoty či dodnes uznávání kartografové Bartolomé de las Casas a Juan Grijalva.<sup>3233</sup>

I přes původní Velázquezovu snahu ovládnout ostrov mírovou cestou došlo k několika konfliktům. Původní plán byl získat důvěru místních domorodých náčelníků – *kasiků* – a tím zajistit pracovní sílu pro budování kolonie. Ovšem Španělé nevěděli, že z jimi ovládané Hispanioly během několika předchozích let uprchlo na východní část ostrova před Evropany několik tisíc domorodců včetně legendárního *kasika* (náčelníka) Hatueyi z oblasti Guahabá.<sup>34</sup>

Ten byl odhodlán kolonizátory z ostrova vyhnat, ale jeho snaha byla beznadějná. I přes početní převahu a znalost terénu byli indiáni ve velké strategické nevýhodě. Rozdíl ve výzbroji byl naprosto nesrovnatelný. Další výhodou byly irští chrti, velcí psi chovaní na Pyrenejském ostrově pro lov medvědů a vlků.<sup>35</sup>

Po několika měsících bojů se Španělům podařilo dopadnout Hatueye. Byl souzen jako kacíř a upálen na hranici – čímž byl odpor indiánů zcela zlomen. Velázquez následně rozdál půdu i s indiány na ní svým vojákům. Rychlé ovládnutí ostrova přineslo guvernérovi uznání od samotného krále – Ferdinanda Aragonského.<sup>36</sup>

Srážka civilizací byla pro původní obyvatelstvo naprosto devastující. Požadavky Evropanů na práci odvedenou indiány byly čím dál vyšší a dobytek chovaný dle španělského

---

<sup>32</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 13 s.

<sup>33</sup> JOHNSON, Willis Fletcher. *The History of Cuba*. New York: B.F. Buck & Company, Inc. 1920. 58–60 s. (vlastní překlad)

<sup>34</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 33-36 s.

<sup>35</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 43 s.

<sup>36</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 14 s.

způsobu volně venku spásal úrodu domorodců. Takto oslabení, následně častěji podléhali nemocem „přivezeným“ z Evropy. Epidemiím pomáhal i fakt, že Španělé si jako centra kolonizačních snah vybírali hustě obydlené oblasti, kde očekávali větší koncentrace pracovní síly. Takto vyčerpané regiony přispívali k hledání dalších, nových, regionů. Během tří let ovládali Španělé většinu území Kuby.<sup>37</sup>

První dekáda přítomnosti Evropanů na Kubě sice zdecimovala původní předkolumbovskou civilizaci, ale na druhé straně dala vzniknout nové, založené na španělském modelu, kde status jedince ovlivňovalo jeho ekonomické postavení a společenská vrstva ke které patřil. Kubánská ekonomika byla založená především na zemědělství a chovu dobytka, který byl buďto využíván v novém světě k podpoře dalších výprav či exportován zpět do Evropy. Zlata a dalších drahých kovů, které byly středem zájmu Španělů, bylo na Kubě velmi málo a zásoby se rychle se vyčerpaly.<sup>38</sup>

S pokračujícím průzkumem amerického kontinentu se začali šířit zprávy o bohaté pevninské říši. Proto začal Velázquez v roce 1518 připravovat další výpravu s cílem tyto zprávy potvrdit a říši případně dobýt. Za velitele vybral svého tajemníka Hernanda Cortése, který v letech 1519–1521 opravdu dobyl velkou Aztéckou říši v čele s hlavním městem Tenochtitlánem, ovšem zpusťošil při tom celou tamní civilizaci. Jelikož byla výprava na poslední chvíli oficiálně zakázána a Cortés vyplul proti přímým rozkazům, byla za ním v roce 1520 vyslána trestná výprava vedená Pánfilem de Narváezem, který měl více mužů než Cortés v době vyplutí. Tu ovšem Cortés v noci přepadl a velkou část vojáků přesvědčil, ať se přidají k němu, že zlata mají Aztékové dost pro všechny.<sup>39</sup>

Výpravy na americké pobřeží byly náročným na lidské zdroje. Velká část osadníků z Kuby odešla, a to dodalo odvalu domorodcům a uprchlým otrokům. Ti začali v horách budovat opevněné osady zvané *palenques*, které se staly centry odporu proti Evropanům. Nepokoje dosáhly takových rozměrů, že se jimi museli zabývat všichni guvernéri v úřadu po Diegovi Velázquezovi i sám španělský král Karel V. Důvodem byl fakt, že nestabilita na ostrově ohrožovala trasu, po které bylo posíláno zlato z Nového světa zpět do Španělska. Tento

---

<sup>37</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 15 s.

<sup>38</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 16 s.

<sup>39</sup> PRESCOTT, Wiliam. *Dějiny dobytí Mexika*. Praha: LK KMa, 2006. 10-15 s.

stav trval až do 30. let 16. století, kdy se osadníkům podařilo zabít tehdejšího *kasika*, který ztělesňoval celé povstání.<sup>40</sup>

Přítomnost domorodců na stovkách okolních ostrůvků podporující francouzské a holandské piráty, ale dále ohrožovala Kubu. Odhady na populaci ostrova v polovině 16. století se liší. Profesor Opatrný uvádí počet okolo 3000 kolonistů.<sup>41</sup> Josef Polišenský ve *Stručných dějinách Kuby* uvádí počet pouze mezi 600 až 700.<sup>42</sup>

### 4.3 Kolonie

Pro španělský trůn nebyla Kuba důležitá z hospodářského hlediska, a to i přes později vzrůstající poptávku po cukru a tabáku, cenili si ji však díky strategickému umístění ve středu Karibiku. Aktivita pašeráků a pirátů v celém regionu rostla a například francouzský pirát Jacques Sorés v roce 1555 dobyl a vypálil Havanu do základů. Španělský král Filip II. Tak vydal roku 1564 rozhodnutí o učinění Havany shromaždištěm karibské flotily na ochranu před stále troufalejšími nájezdy pirátů. Přístav se stal nejdůležitějším na trase mezi Amerikou a Evropou. Pouze zde měly lodě plující mezi kontinenty právo zakotvit. Zhruba jednou ročně odtud vyplouvala flotila lodí vezoucích zlato a stříbro z Nového světa do Španělska.<sup>43</sup>

Aby byla ochrana přístavu odpovídající jeho důležitosti bylo od 60. let 16. století město silně opevnováno. Chránily ho tři mohutné pevnosti – Fuerzu, Moro a Puntu. A byl vybudován rozsáhlý komplex loděnic pro stavbu nových a opravu stávajících lodí. Lesy v okolí byly na základě tohoto určeny výhradně pro potřeby loďařů. Stejně tak využívání všech blízkých ale i vzdálenějších statků, jejichž výroba byla převážně určena pro námořní účely.<sup>44</sup>

Koncem 16. století bývalo v přístavu i 100 plavidel najednou.<sup>45</sup>

---

<sup>40</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 17 s.

<sup>41</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 18 s.

<sup>42</sup> POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. 43 s.

<sup>43</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 19 s.

<sup>44</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 19 s.

<sup>45</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 53 s.

Ostrov byl téměř od začátku kolonizace rozdělován na dvě mocenská centra. Havanu a okolí pod správou generálního kapitána a větší, zejména východní část podléhající válečnému kapitánovi (*capitán a guerra*) se sídlem v Santiagu de Cuba.<sup>46</sup>

Obě tyto jednotky měly rozdílné zájmy i vazby. V Havaně převažovala orientace na Seville a v mexické Veracruz, zatímco Santiago hledělo více do Karibské oblasti. Zde se začínali prosazovat i další evropské mocnosti jako Anglie, Francie, Portugalsko a Nizozemsko. V Havaně byla stavební činnost placená Korunou značným zdrojem financí pro místní oligarchii. Stejně tak jí pomáhaly dodávky materiálu a potravin pro námořnictvo. V době, kdy zde kotvila flotila převážející drahé kovy do Evropy, byla cena kuřete odpovídající ceně telete v Santiagu. Tyto finance byly investovány zpět do stavby zdejších paláců čímž je opětovně podpořen místní hospodářský růst.<sup>47</sup>

Konec třicetileté války v roce 1648 se záhy začal v regionu projevovat. Anglie a Francie se začínaly trvale usazovat a získávaly zde území na úkor španělské Koruny. V roce 1655 například Anglie získala Jamajku a Francouzi se usadili na severní části Hispanioli, kterou nazvali Saint Domingue a ustavili tam svého guvernéra. Tato kolonie se v následujících letech stala tak úspěšnou, že ji v roce 1697 Španělé oficiálně uznali. Všechny tyto události dále zvyšovali strategickou důležitost Kuby jako „klíče k Novému světu“, jak byla Španěly nazývána. Silné vazby na španělskou administrativu a bohatství ostrova dodávaly sebevědomí kreolské elitě hledající cestu k dalšímu postupu, (termín „kreol“ je zde užíván pro obyvatele kolonie, kteří se narodili v Americe a mají evropské předky.)<sup>48</sup>

Společnost byla rozdělena do několika vrstev. Nejvyšší postavení měli vysocí úředníci, důstojníci a vyšší duchovenstvo následovali španělstí obchodníci a kreolská elita. Nejnižší vrstvou byli *gente pobre* – chudí, obyčejní lidé. Otroků bylo v této době ještě poměrně málo. Celá Kuba měla přibližně 120 000 – 140 000 obyvatel, z čehož 80 000 žilo přímo v Havaně nebo jejím bezprostředním okolí. Počet otroků nedosahoval ani 10 000. Ovšem velké změny v počtu obyvatel v druhé polovině 17. století měla na svědomí vysoká

---

<sup>46</sup> POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. 43 s.

<sup>47</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 19-20 s.

<sup>48</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 19-20 s.



úmrtnost způsobená mimo jiné žlutou zimnicí (vakcína proti této nemoci byla vyvinuta až v roce 1937.)<sup>49</sup>

#### 4.4 Vznik napětí mezi kolonií a metropolí

Po skončení války o španělské dědictví v roce 1714 a nástupu Bourbonů k moci, byl reformován obchod a hospodářství na Kubě. Jelikož v době války byly americké přístavy blokovány Angličany čímž byl způsoben velký hospodářský pokles. Pouze několik málo skupin obchodních lodí se dostalo přes blokádu díky doprovodu francouzských válečných lodí. Šance se ovšem chopili angličtí pašeráci, kteří kupovali téměř vše, co bylo k dispozici. V Anglii například rostla poptávka po hovězí kůži k výrobě měchů, řemenů, těsnění a dalších dílů potřebných v zatím jen velmi jednoduchých strojích.<sup>50</sup>

Oživení pomohla též migrační vlna španělských přistěhovalců z Kanárských ostrovů, kteří přijeli na Kubu především pěstovat tabák, jehož kvalita byla rozpoznána již v 17. století. Byly zakládány až stovky nových tabákových plantáží – *vegas*. O tyto se zajímali i úřady, jelikož v nich spatřily možný zdroj finančních pro Korunu.<sup>51</sup>

I přes fakt, že válka o španělské dědictví skončila de facto vítězně pro francouzskou alianci a španělský trůn připadl Filipu Orleánskému (později král Filip V.), vnukovi francouzského krále, Anglie nebyla tratná. V mírové smlouvě známé jako Utrechtský mír si totiž vydobyla velké ekonomické výhody i záruku o nespojení francouzského a španělského království. Anglická společnost *South Sea Company* tak například získala právo zásobovat španělské kolonie v Americe otroky – fakt, kterým dnes někteří historikové vysvětlují financování průmyslové revoluce. Stejně tak směla jedna loď ročně navštívit španělské přístavy v Americe. I přes zdánlivě malý ústupek šlo o zrušení monopolu a víceméně legalizace obchodu, který do té doby stejně probíhal.<sup>52</sup>

Havana následně získala monopol na vývoz tabáku a cukru do Španělska, šlo o snahu nového panovníka udržet si ekonomickou nadvládu v Novém světě. V roce 1717 byla proto zřízena centrální výkupna tabáku – jediné místo kde bylo možné vypěstovaný tabák

---

<sup>49</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 20-21 s.

<sup>50</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 22 s.

<sup>51</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 22 s.

<sup>52</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 23 s.

prodat za Korunou regulovanou cenu. Odtud byla komodita transportována do Madridu, a z něj dále po Evropě. Obyvatelé ostatních přístavů byli s tímto jednáním velmi nespokojeni, a to až do roku 1723, kdy byl jejich odpor zlomen.<sup>53</sup>

I přes rostoucí význam pěstování cukru a kávy byl tabák důležitější. Tabákový monopol vydržel až do roku 1817. A i díky němu byla kubánská ekonomika vnímána Korunou jako přínosná. V polovině 20. let 19. století bylo tabákových plantáží kolem 5 500 a bývaly zpravidla obdělávány rodinnými příslušníky majitele. Otročská pracovní síla se pěstování tabáku na jeho zpracování téměř neúčastnila. Doutníky byly vyráběny ve specializovaných dílnách zkušenými, svobodnými dělníky. Velké odbytiště tabáku bylo v USA, hlavně pro svoji kvalitu.<sup>54</sup>

V roce 1715 byl s cílem upevnit pozici Koruny zřízen úřad královského poručníka, který se stal zástupcem generálního kapitána, jenž byl nejvyšší autoritou ostrova. Tuto funkci naopak ztratil starosta Havany, který byl volen nejbohatšími kreoly. Stejně tak byla městské radě odňata práva přidělovat měšťanům půdu a následně byla i východní část ostrova, do té doby poměrně samostatná, podřízena generálnímu kapitánovi z Havany. Mezi další nástroje používané vládou k posilování centrální moci lze uvést udělování statusu měst obcím v sousedství těch méně spolupracujících a posilování královského vojska na úkor kreolského.<sup>55</sup>

Tyto, ale i další reformy nové Bourbonské dynastie zažehly dále se rozvíjející konflikt mezi kolonií a Španělskem. Na druhou stranu se Koruna zasadila o vznik Havanské univerzity, kterou v roce 1728 založili dominikáni a pomohli tak zvýšit kulturní a vědeckou úroveň ostrova. Rostoucí význam Kubu nezůstal bez povšimnutí anglických obchodníků, což ovšem Španělé neviděli zcela rádi. Zhoršující se vztahy mezi Španělskem a Anglií vyústily v tzv. „válku o Jenkinsovo ucho“ – údajně ucho kapitána anglické obchodní lodi uříznuté kubánskou pobřežní stráží. Britové odpověděli v roce 1741 útokem na Cartagenu v dnešní Kolumbii, která odrazila obrovskou flotilu 140 lodí a 12 000 severoamerických mužů poddaných anglickému trůnu, zatímco na Kubě se úspěšně

---

<sup>53</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 23 s.

<sup>54</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 24 s.

<sup>55</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 25 s.

vyloďili, a dokonce začali budovat osadu. Ovšem následkem nemocí a neustálého tlaku Španělů místo blízké dnešnímu Guantánamo nakonec opustili.<sup>56</sup>

#### 4.5 Sedmiletá válka

Britské ambice v oblasti s evakuací z Guantánamo neskončily, spíše naopak. V roce 1756, rozhořela sedmiletá válka mezi Velkou Británií a Francií, k té se postupně přidala většina Evropských států a byla vedena na čtyřech kontinentech. Španělsko se sice nezapojilo do války hned, ale rodinné vazby vládnoucích Bourbonů na francouzskou královskou rodinu vyústily v roce 1759, a to s nástupem Karla III. na španělský trůn a jejich spojenectvím prostřednictvím tzv. „rodinné smlouvy“.<sup>57</sup>

Na začátku června 1762 se britské jednotky vyloďily na obou stranách Havany v době sezóny nemocí. A i když předchozí expedice s cílem dobýt pevnost ztroskotala i díky tropickým nemocem, bylo Britské velení optimistické. Pod zdmi pevnosti byl vykopán tunel, který byl následně zaminován. Dne 30. června byl vydán rozkaz o odpálení náloží a Britové vzali pevnost Moro útokem a dobyli ji.<sup>58</sup>

Vítězství přineslo útočníkům velké množství stříbra, tabáku, cukru, kůží a jedenáct španělských válečných lodí. Anglický guvernér dobytého území zrušil všechny obchodní omezení. Kreolská městská rada také získala více pravomocí než pod španělskou vládou. To mělo za následek výrazný posílení obchodních vztahů mezi Havanou a Angličany. Za necelý rok britské okupace přístavu zde zakotvilo okolo 1000 lodí z britských území. Tento přímý kontakt kreolů s britskými partnery pomohl nastartovat jejich sebevědomí a nacionalismus.<sup>59</sup>

Pro Madrid byla ztráta Havany zcela nečekaná. Podepsáním mírových smluv v roce 1763 sice sedmiletá válka skončila a Havana byla v rámci kompenzací vrácena španělsku, ale

---

<sup>56</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 26 s.

<sup>57</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 27 s.

<sup>58</sup> Anderson, Fred. *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America, 1754–1766*. Faber and Faber, 2001 498 – 503 s. (vlastní překlad)

<sup>59</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 27 s.

faktickým vítězem války se stala Velká Británie, která získala Středomořskou Menorcu, Floridu, nadvládu nad světovými oceány a čelní postavení coby průmyslové velmoci.<sup>60</sup>

Administrativa krále Karla III. zahájila rozsáhlé reformy s cílem zabránit opakování ztráty přístavu. Důstojníci a úředníci shledání odpovědnými byly přísně souzeni a jejich majetek konfiskován. S novým generálním kapitánem Alejandrem O'Reillym přes 2000 vojáků a začala reorganizace místních milicí, kde již nesměli na velitelském postu působit kreolští důstojníci, ale pouze absolventi španělských vojenských škol. Probíhaly opravy na znovu obsazených pevnostech, byla připravována výstavba dalších vojenských objektů včetně velmi nákladného zcela nového opevnění. Vojenské ale i správní a administrativní reformy byly finančně nákladné, a proto byla zavedena daň z prodeje základních potravin a spotřebního zboží – *alcabale*. Zavedení této daně sice mezi místními vzbuzovalo silný odpor, ale úřady byly neúprosné. Velká stavební činnost ve výsledku pomohla místní oligarchii přijmout reformy, jelikož měla z pronájmu svých otroků a prodeje potravin a materiálu na stavbu nemalé zisky.<sup>61</sup>

Postupné uvolňování obchodních podmínek pro anglické americké kolonie a zrušení každoročních *flot*, legalizace obchodu mezi španělskými koloniemi a nový celník kapitána O'Reillyho konzultovaný s kreolskou reprezentací předznamenávali velkou změnu. Tato přišla 12. října 1778 kdy byla Kuba oficiálně otevřena volnému obchodu. Šlo o masivní impuls změny v celé společnosti, a to jak ekonomický, tak i společenský.<sup>62</sup>

#### 4.6 Počátky sebeurčování

Od poloviny 18. století se šířilo masivní zakládání třtinových plantáží kreolskými farmáři. Velký význam pro jejich rozvoj mělo povstání otroků na francouzském Saint Domingue v roce 1791. Ten byl do té doby největším exportérem cukru na světě. S odstraněním této překážky zaznamenala výroba cukru mezi lety 1792–1795 obrovský rozmach. Cukr byl produkován více i kvůli nezdarům s produkcí kávy, která byla ovlivněna konkurenčním bojem (převážně s Brazílií), častými hurikány a chorobami kávovníku.<sup>63</sup>

---

<sup>60</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 27 s.

<sup>61</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 28 s.

<sup>62</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 29 s.

<sup>63</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 30 s.

Melasa (sladká odpadní hmota vznikající při výrobě cukru) měla další využití, a to zejména pro výrobu rumu. Používala se také jako krmivo pro dobytek, nebo levné sladidlo (vyvážené i do dnešního USA). Kubánský rum byl původně určen pro místní spotřebu a až později se stal významným exportním artiklem.<sup>64</sup>

Produkce cukru byla kontrolována zhruba pěti sty kubánskými rodinami, které se snažily o neustálé zlepšení podmínek produkce. Využívaly všechny možnosti technologické, daňové, obchodní ale osobní, které zahrnovali styky se španělskou aristokracií.<sup>65</sup>

Koncem 18. století byla velká část kreolských statkářů a intelektuálů ovlivněna evropským osvícenstvím a již rozlišovala mezi zájmy Kuby na jedné straně a zájmy španělské vlády na straně druhé. Tato místní elita tedy založila roku 1793 - *Sociedad Económica de Amigos del País* – Hospodářskou společnost přátel vlasti, usilující o rovnoprávnost mezi Kubánci a Španěly.<sup>66</sup>

Společnost vydávala vlastní noviny *Papel Periódico de la Habana*, ve kterých se zabývala vědou, technikou, ekonomií ale mluvila i o možnostech odbrzdění volného obchodu mezi ostrovem a zbytek světového trhu. Hlavní hlas tohoto hnutí, jež bylo později nazýváno „reformačním“ byl Francisco Arango y Parreño (1765–1837) ekonom a politik hájící práva kreolů. Velká Kuba (*Grande Cuba*), program hnutí, měla vzniknout na základě silné ekonomiky, jejíž jádro by tvořil cukr, otroci a plantáže.<sup>67</sup>

Výroba cukru stála na čtyřech pilířích: půdě pro pěstování třtiny, dřevě na stavbu cukrovarů a topení v kotlích, dobytek pro dopravu, provoz mlýnů a stravování, a nakonec dopravní infrastrukturu. Do roku 1814 byl problém se dřevem, jelikož bylo určeno výhradně pro loděnice. Koruna však tento výnos zrušila a dala tak plantážníkům možnost výrazně expandovat po ostrově a přesunout se z vyčerpané půdy na novou. Tím se ovšem projevila nutnost většího počtu dobytka, jelikož to do přístavu bylo dále a cesty byly ve špatném stavu a tím se zvyšovaly celkové náklady výroby. Tento rychle rostoucí, zejména

---

<sup>64</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 31 s.

<sup>65</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 31 s.

<sup>66</sup> POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. 78-80 s

<sup>67</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 31 s.

cukrový, průmysl přinesl na Kubu rychle se rozšiřující železnici již v roce 1837 a další dovoz černošských otroků z Afriky. Podíl obyvatelstva afrického původu se z 26 % v roce 1774, kdy proběhlo první spolehlivé sčítání lidu, vyšplhalo na 58 % kolem roku 1835. Příklady, jak může případné povstání otrocké síly dopadnout, bylo v regionu dost, a tak se diskuze o této problematice staly běžnými pro koloniální život.<sup>68</sup>

#### 4.7 Hnutí za nezávislost

Španělé i místní běloši měli obavy z případného povstání a proto „spolupracovali“. Do začátku 40. let 19. století byly všechny pokusy o získání nezávislosti pro Kubu odsouzeny k záhubě. Naděje na nezávislost začala svítat díky napoleonským válkám, při nichž byla Amerika blokována britským loďstvem, kreolské obyvatelstvo se tak začalo opatrně ptát, k čemu vůbec Španělsko potřebuje. První nejdříve malé spiklenecké výbory – *junty* – získávaly na síle, jak se program nezávislosti šířil.<sup>69</sup>

Na Kubě byl oproti kontinentální Americe poměrný klid z několika důvodů. Podmínky pro povstání zde byly výrazně méně vhodné. Jelikož byla Kuba výchozím bodem vojenských operací v celém regionu, byla zde přítomná silná posádka a španělské námořnictvo by nemělo problém ostrov z moře izolovat. Režim také úspěšně vyhledával jednotlivce, u kterých mohl očekávat režim podřívající činnost a tyto deportovat. Dalším důvodem bylo vyšší duchovenstvo, které bylo povětšinou ze Španělska, a tudíž nakloněné královskému režimu. Nejsilnějším argumentem byl ale pravděpodobně fakt, že se místní plantážníci obávali, že pokus o převrat by mohl odstartovat povstání otrockých sil, nebo by nový režim usiloval a zrušení otroctví jako takového.<sup>70</sup>

Jelikož si Korunu byla vědoma možnosti pokusu o povstání byla vůči kreolské populaci poměrně vstřícná a některé z požadovaných reforem byly provedeny. V roce 1817 byl například zrušen královský monopol na obchod s tabákem. Následný nárůst exportu znamenal vyšší zisky pro producenty ale i Korunu. Mezi lety 1816–1823 se vývoz zčtyřnásobil. V roce 1818 směly v přístavu legálně kotvit cizí lodě i přes zatížení různými daněmi. V roce 1819 bylo dokonce uvolněno obchodování s půdou, čímž dostali plantáže

---

<sup>68</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 32 - 33 s.

<sup>69</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 34 s.

<sup>70</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 35 s.

další impuls a možnosti k růstu. Španělská vláda sice byla pod britským tlakem nucena vyhlásit nařízení proti obchodu s otroky, ale jelikož vymáhání tohoto nařízení nebylo prakticky žádné, neměli s ním kreolští obchodníci problém.<sup>71</sup>

V roce 1840 již byla Kuba nejdůležitějším světovým výrobcem cukru. Nicméně Koruna si stále udržovali výhody na úkor místních producentů, kteří cukr nesměli prodávat – toto zajišťovali španělské obchodní domy. Stejně tak byla vládou omezována rafinace cukru přímo na ostrově. Převážně se vyvážel surový produkt, který byl finálně zpracováván až v Evropě.<sup>72</sup>

Nejdůležitější požadavek kubánských kreolů navíc stále nebyl splněn – uznání stejných práv obyvatelům kolonie jako rodilým Španělům. Francisco Arango y Parreño v této souvislosti napsal: „Jsme Španělé. Nepocházíme z oněch pochybných vrstev, z nichž vytvářeli jiné koloniální mocnosti svoje obchodní faktorie, neboť jen tím byly a dosud jsou jejich državy v Americe, nýbrž z opravdové části toho nejctihodnějšího Španělska. A ta ušlechtilá krev, která proudí našimi žilami, neztratila svou hodnotu proto, že za cenu tolika životů, takových strádání a obětí dobyla, zřídila a udržela tolikeré nové Hispánie, tolikerá bohatá království. Naši milovaní monarchové následovali těmto državám od počátku stejnou ústavu, způsob vlády a jiné vymoženosti, jimiž obecně disponují ostatní části Španělska.“<sup>73</sup>

Tyto slova však nepadla u krále Ferdinanda VII. na úrodnou půdu. Na základě zkušeností z Francouzské revoluce, napoleonských válek, a válek za nezávislost v Americe pochopil, že každé změna systému je začátkem jeho konce. Ani liberální část Španělů nechtěla splnit kreolské požadavky, a když v roce 1837 přišla Kuba o zastoupení ve španělském parlamentu byla z toho kubánská oligarchie velmi překvapená a zmatená. O to více, že kulturní a vědecká činnost již dosáhla značných kvalit. Havanské paláce byly bohatě a vkusně vybaveny i na evropské a americké poměry.<sup>74</sup>

Úřady reagovaly špatně na každou kritiku. Tak byl například do Španělska deportován i nástupce Francisco Arango y Parreña – José Antonio Saca. Ten navrhoval řešení sporu

---

<sup>71</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 35 s.

<sup>72</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 36 s.

<sup>73</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 36 s.

<sup>74</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 37 s.

mezi kolonií a Madridem dle britského modelu správy Kanady. Dále se snažil upozornit na riziko velkého množství otroků na ostrově, které dle něj svým přínosem nebylo vůbec adekvátní. Ve své práci z roku 1837 podrobil kritice základní tvrzení, dle kterého nebyl za černošské otroky ekvivalent. Argumentoval příklady z jiných částí Ameriky, kde podobně náročnou práci prováděli bílí i svobodní barevní dělníci. Jinou namáhavou práci mohly dle jeho tvrzení zastat stále více se rozvíjející stroje, jako tomu bylo v Evropě.<sup>7576</sup>

Ekonomickým argumentem dle Saca bylo, že dělníkovi je placeno pouze za vykonanou práci, kdežto otroky je nutné živit po celý rok. Dělníci navíc měli mít na úspěchu plantáže sami zájem, naproti tomu případné vzpoury otroků byly vždy přinejmenším velmi nákladné.<sup>77</sup>

Během ekonomického rozmachu na pomezí 30. a 40. let 19. století ale nebyla většina obyvatelstva ochotna naslouchat těmto argumentům. Na vzestupu byla produkce cukru, kávy, tabáku ale i mědi v okolí Santiaga, kam britské těžební společnosti zavedly v roce 1843 železnici pro zjednodušení přepravy rudy do přístavu.<sup>78</sup>

Události z března 1843 od cukrovaru poblíž Cárdenasu v oblasti Matanzas, ale přinesly to, čeho se všichni již velmi dlouho obávali. I přes fakt, že všechny noviny informovaly o masivním povstání, krveprolití a nemyslitelných hrůzách prováděných na bílé populaci, byla realita poněkud jiná.<sup>79</sup>

Zda šlo o předem připravenou akci Británie, není zcela jisté. Z některých pramenů, které uvádí Richard Gott, vyplývá, že anglický konzul na Kubě David Turnbull a jeho pobočník Francis Ross Cocking se aktivně zapojovali a cestovali po Kubě, přičemž přesvědčovali otroky, barevné dělníky, ale i kreolské elity o výhodách samovlády bez Španělů.<sup>80</sup>

---

<sup>75</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 38 s.

<sup>76</sup> POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. 93 s.

<sup>77</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 38 s.

<sup>78</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 38 s.

<sup>79</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 39 s.

<sup>80</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 90 - 93 s.



Naproti tomu profesor Opatrný uvádí, že šlo spíše o výmysly novinářů či zkreslené výpovědi zajatých vzbouřenců.<sup>81</sup>

Ať už šlo o konspiraci se zapojením cizí mocnosti, nebo „pouze“ o snahu otroků získat svou svobodu, k naplnění cílů nedošlo. Několik spíše izolovaných incidentů bylo rychle potlačeno silou milicí a koloniální armády. Nově jmenovaný generální kapitán Leopoldo O'Donnell rychle zahájil vyšetřování. V okolí epicentra vypuklo povstání v Matanzasu, kde nechal zatknout několik tisíc černochů – otroků i svobodných s cílem „vrátit otroky jejich obvyklému stavu disciplíny a podřízenosti, bez velkých škod pro jejich vlastníky, a zároveň potrestat přísně a exemplárně vůdce (otroků) a bělochy i svobodné barevné lidi, kteří sem zavlekli toto sémě nepokojů a neposlušnosti. Během prvních měsíců roku 1844 rozpoutal v oblasti vládu teroru.“<sup>82</sup>

Žebříky používané k přivazování mučených, zatčených otroků daly název celému povstání – Spiknutí žebříků (*Conspiración de Escalera*).<sup>83</sup>

Jedním z reálných důsledků povstání bylo zavedení nového zákona proti dovozu otroků na ostrov. Jediný rozdíl, oproti dřívější praxi byl ten, že tentokrát bylo skutečně vymáháno dodržování tohoto zákona. Mezi lety 1840–1845 se dovoz snížil na méně než jednu desetinu. Aby ale netrpěli plantáže nedostatkem pracovních sil, vyjednávali Španělé dohody o dovozu tzv. smluvních dělníků, *kuliů*, z Číny a Filipín a dalších oblastí. První Číňané přišli na ostrov v roce 1847 a jejich podmínky se od postavení otroků příliš nelišily. Stejně na tom byli indiáni z Mexika. Což v následujících letech vedlo jejich vlády k ukončení spolupráce. Čínská populace, která zde byla v počtu okolo 100 tisíc osob, začala rychle vytvářet ghetta a udržovala si svoji etnickou homogenitu. Velmi záhy ovládli Číňané sektor služeb zahrnující prádelny, restaurace a drobný obchod. Někteří vydrželi na ostrově až do zestátnování v 60. letech 20. století.<sup>84</sup>

Přes všechnu svou snahu nedokázala španělská administrativa přesvědčit kreolské plantážníky o svém zájmu prosperity Kuby, a to především ty z řad inteligence. Stejně tak obava, že Madrid nakonec podlehne britskému tlaku a zcela zruší otrokářství, byla pro

---

<sup>81</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 39 s.

<sup>82</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 94 - 95 s.

<sup>83</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 39 s.

<sup>84</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 40 s.

místní oligarchii noční můrou, která dle jejich názorů povede k rozvrácení společnosti i ekonomiky. Tato skupinu viděla budoucnost v jižanské části Spojených států s jejich otrokářskou lobby. Na tomto základě začalo sílit tzv. anexionistické hnutí, jehož programem bylo připojení Kuby k USA.<sup>85</sup>

Toto hnutí mělo dva proudy. Jeden navrhuje spojení s jihem a jeho aristokraticko-otrokářskou společností a druhý preferující severní a jeho demokracii a technologie, které by mohli být využity pro nahrazení otrocké pracovní síly.<sup>86</sup>

Oba tábory si ale nehledě na své preference uvědomovaly stále silnější ekonomické vazby na Spojené státy, které již dávno přesáhly důležitost Britů i Španělů. Ze všech velkých amerických přístavů vyplouvaly lodě mířící ke kubánským břehům vezoucí textil, dýhu, skruže, barely, hřebíky, dehet ale i slanečky, obilí, sádlo, mouku a rýži. Domů se naopak vracely plné cukru, kávy, tabáku či kakaa.<sup>87</sup>

Se spojenými státy ale vznikaly další spojující prvky. Na severním pobřeží ostrova a pak hlavně v okolí Havany, Cárdenasu a Matanzasu se začali usídlovat Američané. Ti s sebou přinesli i různé formy protestantismu.<sup>88</sup>

Jelikož Spojené státy aktivně expandovaly po americkém kontinentu, jenž velmi dobře vystihoval slogan novináře Johna O'Sullivanova – „Zjevný úděl (*Manifest Destiny*), je rozšiřovat na kontinentě, ježž nám Prozřetelnost přisoudila, svobodný rozvoj pomocí našich každoročně se množících miliónů“, měli někteří v hledáčku i Kubu.<sup>89</sup>

Spojené státy nechtěly riskovat otevřenou válku, ale namísto toho vyslyšel prezident James Polk návrhy svých poradců i kubánské elita a nabídl v roce 1848 Madridu 100 milionů dolarů na celý ostrov. Španělé nabídku mírně řečeno odmítli. V roce 1854 nabídl další americký prezident španělsku dokonce 130 milionu dolarů, ale ani toto Madrid neakceptoval.<sup>90 91</sup>

---

<sup>85</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 41 s.

<sup>86</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 41 s.

<sup>87</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 97 s.

<sup>88</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 97 - 98 s.

<sup>89</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 97 s.

<sup>90</sup> POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. 100 - 104 s.

Někteří stoupenci anexe pořádali flibustýrské výpravy na pobřeží Kuby. Nejvýznamnějším z těchto dobrodruhů byl bývalý španělský důstojník Narciso López. Ten uspořádal dvě výpravy, jednu v roce 1849 a druhou v roce 1851. Obě dopadly špatně a jejich cíl vyprovokovat ozbrojené povstání selhal. Při druhé byl López ihned po vylodění zajat a na náměstí u Havanské pevnosti Punta, 1. září popraven.<sup>92</sup>

José Antonio Saco, který v této době pobýval v exilu mezi Madridem a Paříží mezitím formuloval svoji myšlenku „kubánství“ – *cubanidad*. Nápad anexe kritizoval jako neadekvátní získání hospodářské stability na úkor ztráty kulturní identity, kterou mimo jiné charakterizoval jazykem, zvyky náboženstvím a historickou tradicí. Udával příklad na francouzské populaci nyní již americké Louisiany. Došlo by také ke ztrátě politické pozice a v případě snahy o zachování hospodářského postavení nutnost převzít jazyk a kulturu majoritní části populace – Američanů. Dalším příkladem uváděl pozici Čechů v Habsburském Rakousku.<sup>93</sup>

Právě anexionismus umožnil Sacovi formulovat odlišnost Kubánců od jiných etnik. A oproti Američanům to bylo výrazně jednodušší než v případě Španělů. Následující generace na tomto přístupu odrazovala orientace na evropské kořeny a vyloučení podílu „afrických barbarů“, které chtěl Saco navrátit do jejich domoviny.<sup>94</sup>

Anexionistické hnutí sice pokračovalo, ale bez větších úspěchů. Zakončeno bylo v podstatě v roce 1855, kdy se o další konspirační povstání pokusil Ramón Pintó, ale byl rychle odhalen a popraven. Situace ve Spojených státech se začala s hrozbou občanské války také měnit, tudíž zde již nebyla velká podpora hnutí.<sup>95</sup>

V roce 1857 zasáhla Kubu hospodářská krize způsobená moderními metodami výroby cukru z řepy v Evropě, zatímco na ostrově stále převládal tradiční způsob výroby závislý na otrocké práci, která byla náročná i na finance. V Havaně se začala organizovat nová

---

<sup>91</sup> OFFNER, John L. *An Unwanted War: The Diplomacy of the United States and Spain over Cuba, 1895–1898*. USA: University of North Carolina Press, 1992. 85 – 90 s. (vlastní překlad)

<sup>92</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 98 - 99 s.

<sup>93</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 42 s.

<sup>94</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 42 s.

<sup>95</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 43 s.

vlna občanských uskupení – Reformistický kroužek (*Círculo Reformista*) a poté Reformistická strana (*Partido Reformista*), ta v roce 1863 získala časopis Století (*El Siglo*), kde představovala svůj program. Politickým cílem bylo přijetí britského modelu správy Kanady, stejná práva pro kreoly jako Španěly, svobodný tisk a volenou koloniální radu. Stejně tak program obsahoval opatrné rušení otroctví bez poškození stávajícího majitelů. Program byl pozitivně přijat na ostrově i v Madridu, jedinou výjimkou byla kreolská konzervativní strana (*Partido Uncondicional Español*).<sup>96</sup>

Po vyjednávání se Španěly došlo k vytvoření instituce Informační výbor (*Junta de Información*), do které vkládali reformisté nemalé naděje. Zasedat v této komisi měli volení zástupci plantážníků, středních vrstev z Kuby i Portorika (další španělské kolonii v Karibiku) a experti na koloniální problematiku jmenování Madridskou vládou. Volby skončily velkým vítězstvím reformistů a orgán na konci října 1866 poprvé zasedl. První velkou otázkou, jež byla řešena byly daně a cla. Španělé reformistů využívali nejen k zisku financí ale i izolování Kuby od světového trhu. Reformisté navrhli zcela nový sazebník, který by poplatky snížil a některé pro zjednodušení sjednotil.<sup>97</sup>

V únoru následujícího roku byl tedy vyhlášen nový sazebník, který ovšem k velkému šoku reformistů zachoval všechny minulé daně i sazby, a navíc přidal daň z příjmu. Další jednání *Junty* pak pokračovala bez jakýchkoliv úspěchů, až na konci dubna museli uznat politickou porážku. Špatná sklizeň cukrové třetiny a masivní propaganda konzervativní strany, která neúspěšným jednáním následovala, dala některým obyvatelům důvod zcela rezignovat na politickou angažovanost. Další naopak dohnala k myšlence nezávislosti dosažené silou a krví.<sup>98</sup>

Proto již v srpnu 1867 vznikla v Bayamu tajná organizace s cílem získat úplnou kubánskou nezávislost. K vedení organizace, které sestávalo z plantážnické aristokracie a střední třídy se přidal i Carlos Manuel de Céspedes, Bayamský právník a majitel cukrovaru. Následující rok zabraly přípravy akce, kterou zahájil právě Céspedes, když se k němu doneslo, že povstání bylo odhaleno a začalo zatýkání jeho spolupracovníků. Dne 10. října vyhlásil cíle povstalců s odvoláním na španělskou neochotu přiznat Kubě základní politická práva a

---

<sup>96</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 44 s.

<sup>97</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 45 s.

<sup>98</sup> OPATRNÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 45 s.

hospodářským útlakem. Tímto začala „Desetiletá válka“, první z ozbrojených konfliktů ve snaze získat Kubě nezávislost, a období souhrnně nazývané „Třicetiletá válka“.<sup>99</sup>

#### 4.8 Boj za nezávislost

První válka začala na východě země, kde se hospodářská krize z minulých let projevila nejvíce. Ze začátku Španělé události podcenili, a navíc v Evropě řešili svržení královny Isabely II. a následnou občanskou válku. Po několika týdnech byly do oblasti vyslány posily, které začaly terorizovat obyvatelstvo, to ovšem jen pomáhalo povstalcům rekrutovat další bojovníky. V lednu 1869 byly z Havany royalisty vyhnáni stoupenci kreolského hnutí. Mezitím byl Céspedes zvolen 1. prezidentem Kuby, byla zformulována ústava a cizí mocnosti byly požádány uznání nezávislé Kuby. Washington, který si plně uvědomoval křehkost nového státu a pnutí mezi jeho vlastními členy, kubánského velvyslance vůbec nepřijal.<sup>100101</sup>

Tyto rozepře vyplývaly z rozdílných názorů na otázku otroctví. Radikálové, podporovaní barevnými povstanci požadovali okamžité zrušení otroctví (minimálně na již osvobozených místech), naproti tomu plantážníci chtěli tuto otázku řešit až po konečném vyhnání Španělů. Manuel Céspedes, který čelil tlaku z obou stran, se raději rozhodl rezignovat na úřad prezidenta a opustit ostrov. K jeho smůle byl bohužel při pokusu odplout zadržen Španěly a následně popraven.<sup>102</sup>

Céspedesova poprava měla ze strany Koruny demonstrovat sílu. Z Madridu přicházely posily, následně operující hlavně na východě ostrova. Jejich tlak donutil povstalce ke změně taktiky a zahájení partyzánské války. Mezi významné velitele těchto partyzánských jednotek patřil Antonio Maceo, který získal mnoho vojáku osvobozením otroků z třtinových plantáží. Vleklá válka byla vyčerpávající hlavně pro povstalce. Agenti Koruny navíc začali mezi povstanci šířit zprávy, že Maceo chystá vyhlášení černošského státu, čímž mezi ně zaseli rozkol. Na Kubu byl také poslán nový španělský generál – Martínez

---

<sup>99</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 4 s.

<sup>100</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 46 - 47 s.

<sup>101</sup> POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. 117 - 120 s.

<sup>102</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 46 - 47 s.

Campos, který vynikal nejenom v taktice ale i diplomacii. Využil rozklad v nepřátelských řadách a začal v osadě Zanjón jednat o příměří.<sup>103</sup>

Pakt ze Zanjónu podepsaný 10. února 1878 zaručoval Kubě stejná práva jako Portoriku – jistý stupeň autonomie. Toto spolu s vyhlášením amnestie a svobody pro bojující otroky vedlo roku 1886 ke zrušení otroctví. S dokumentem souhlasili všichni kromě Macea, který tedy raději v roce 1878 zvolil, bezpečný, garantovaný exil.<sup>104</sup>

S odchodem Macea do exilu skončily boje a začala se naplňovat dohoda. Válka znamenala hospodářství ve velkém. Mnoho plantáží bylo při bojích zničeno a také nebyly finance na opravy a modernizace cukrovarů. Velké množství převážně menších producentů, tak bylo nuceno vše prodat. Buď větším sousedním výrobcům, nebo zahraničním investorům, velmi často americkým. Ti stavěli nové, moderní cukrovary schopné zpracovat třtinu z obrovského množství pozemků. Problém byl i se sklizní, jelikož během války klesl podíl barevné, převážně otrocké populace, o 10 %. Mnoho bývalých otroků navíc získalo po válce svobodu a plantážníci tak museli shánět pracovní sílu jinde.<sup>105</sup>

Po zrušení otroctví se ujal nový systém *kolonátu* – majitel pozemků pronajímal půdu většímu počtu malých pěstitelů, kteří následně prodávali vypěstovanou třtinu do centrálních cukrovarů. Zlevnění materiálů pro stavbu železnice dováženého ze Spojených států usnadnilo stavbu soukromé železniční sítě. Majitelé velkých cukrovarů proto začali stavět tratě spojující plantáže v okolí centrálních cukrovarů. Zefektivnění výroby vedlo k velkým ziskům, které byly zpětně použity na nákup dalších pozemků – vznikaly tak rozsáhlé oblasti vlastněné cizinci. Nové cukrovary byly často stavěny blízko pobřeží, aby se ušetřily další náklady a cukr se snáze dostal na světový trh. I když díky zánikům malých producentů absolutní počet cukrovarů klesal, díky efektivitě a rozšiřování plantáží celková produkce stoupala.<sup>106</sup>

Ekonomika Kuby se začala více proplétat s ekonomikou USA. V 80. letech 19. století dokonce mířilo do USA 73–100 % (!) ročního objemu exportu. Ve spojených státech se

---

<sup>103</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 48 s.

<sup>104</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 48 - 49 s.

<sup>105</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 49 s.

<sup>106</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 50 s.

nejlépe prodával surový cukr, a tak postupně začala Kuba vyvážet především polotovary dále rafinovaný až v USA. Kubánské cukrovarnictví se tak stávalo součástí ekonomiky USA a rychle bylo inkorporováno do jejího hospodářského systému.<sup>107</sup>

V podstatě stejná situace, jenom probíhající o něco pomaleji, byla i v tabákovém průmyslu, kde koupí několika větších značek Američané vytlačili britskou a španělskou konkurenci. O něco lehčí situaci měli v těžebním průmyslu, kde začali roku 1883 v oblasti Oriente těžit manganovou rudu. V neposlední řadě získali Američané kontrolu nad výstavbou železnic z rukou Britů.<sup>108</sup>

Poválečná obnova probíhala díky zahraničnímu kapitálu dobře, nicméně s postupem času nespokojenost s koloniálním režimem dále rostla. Martínez Campos nedokázal přimět ke kompromisu ani koloniální vládu ani Madrid, a tak byl následně odvolán.<sup>109</sup>

S rostoucí nespokojeností opět začínaly vznikat podzemní organizace připravující další ozbrojené povstání. Španělé ale měli kvalitní síť agentů a o akci se dozvěděli před jejím začátkem. Přesunuli na ostrov dalších 20 000 mužů a bránili snahám povstalců importovat vlastní jednotky i výzbroj. Současně zahájili propagační kampaň, podle které se měl Maceo opět pokusit vytvořit černošskou republiku. Maceo byl tak raději vlastními zbaven velení. Povstání nakonec vypuklo v srpnu 1879 a netrvalo ani rok. Přeživší se vzdali a byli odesláni do vězení v Guinejském zálivu. Pro délku svého trvání je konflikt nazýván jako Malá válka (*Guerra Chiquita*).<sup>110</sup>

Válka neměla velkou šanci na úspěch, jelikož si stále velká část obyvatelstva pamatovala minulé ztráty a také věřila, že změna dosažitelná politickou cestou. Začínaly se tedy tvořit politické strany (z nich byla nejvýznamnější Autonomistická strana) a formovalo se dělnické hnutí.<sup>111</sup>

Dne 8. listopadu 1887 byla vytvořena organizace dělnických spolků, jejichž vzorem byly stanovy Španělské federace práce (*Federación Española de Trabajo*). V roce 1892 se

---

<sup>107</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 50 s.

<sup>108</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 51 s.

<sup>109</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 51 s.

<sup>110</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 115 - 116 s.

<sup>111</sup> POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. 125 s.

v Havaně sešel regionální dělnický kongres, jehož řečníci odkazovali na potřebu myšlenek revolučního socialismu, anarchismus i nutnost spolupráce s organizacemi tabákových dělníků v USA.<sup>112</sup>

V roce 1892 sjednotil exilové politiky José Martí a založil Kubánskou revoluční stranu (*Partido Revolucionario Cubano*). Jeho myšlenky hlásaly rasovou rovnoprávnost a prosazováním „hispanické Ameriky“ proti „anglosaské“ si získávaly velikou podporu, a to zejména u dělnické třídy. Ve svých dílech vyjadřoval obavy z chování Spojených států ke svým sousedům a byl tvrdým odpůrcem anexionismu. Pro své dílo a životní zásluhy je do dnes uznáván po celé Latinské Americe.<sup>113</sup>

Po zajištění financování pro svou stranu, kdy každý člen přispíval desetinou svému příjmu, a nebylo tedy nutné mít oporu v bohatých plantážnících, kteří si chtěli koupit politický vliv, vyhledal Maceo a dalšího veterána válek za nezávislost Gómeze. Oba přesvědčil, aby se k němu připojili, ti to akceptovali, ale za podmínky, že se Gómez stane hlavním velitelem ozbrojených složek. Heslem povstání se stalo: „vítězství nebo smrt“ (*la victoria o el supelcro*).<sup>114</sup>

V roce 1895 bylo vše konečně připraveno a José Martí se spolu s veliteli z první války vyloduje na Kubě a obnovuje boj za nezávislost. Zde již 20. května padá do španělské pasti a umírá. Někteří připisují jeho smrt vojenské nezkušenosti, jiní spekulují o možném mučednickém úmyslu. Tvrdilo se, že jezdil na bílém koni, možná i toto přispívá k onomu mučednickému faktu, nebo šlo o cíl vypadat důstojně, či měl pouze zalíbení v daném zvířeti již není možné s nezvratnou určitostí zjistit.<sup>115</sup>

Představa koloniální vlády, že s Mártím umře i povstání se nenaplnila. Jednotky independistů operovaly po celém ostrově a na rozdíl od předchozí Desetileté války se jim dařilo ochromit hospodářství a tím i obchodní zájmy jak Madridu, tak i Washingtonu. Američané proto vyvíjí na Španělsko silný tlak a požadují rychlé vyřešení konfliktu.

---

<sup>112</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 52 s.

<sup>113</sup> ESPEJO, Inés Guerrero. *Mujer y modernidad en las crónicas de José Martí*. [online]. 2017 [cit. 2017-12-15]. Knihy (vlastní překlad)

<sup>114</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 116 – 124 s.

<sup>115</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 120 – 124 s.



Španělé odpověděli posláním vesničanů do koncentračních táborů, za pomáhání povstalcům za což jsou na mezinárodní scéně tvrdě kritizováni.<sup>116</sup>

Úspěchy povstalců a silící tlak USA, hrozící v přelítí do vojenské intervence, donutil na konci roku 1897 Madrid na Kubě vyhlásit autonomii. Na toto řešení bylo však již příliš pozdě. Diskuze o vojenském zásahu se ve Spojených státech přesunuly do vládních kruhů a tisk vedl proti španělskou propagandu a požadoval zapojení armády.<sup>117</sup>

V dubnu 1898, po dodnes ne zcela objasněném výbuchu bitevní lodi *USS Maine*, daly USA Španělsku ultimátum o zastavení všech vojenských akcí na ostrově a uznání plné nezávislosti Kuby. Podle prvních, a v té době rozhodujících, závěrů bylo jako viník určeno Španělsko. To mělo podle vyšetřovací komise umístit minu na vnější plášť trupu u zásobníků munice. Následná exploze zničila první třetinu lodi a usmrtila celkem 261 osob. Další vyšetřování ve 20. století naznačilo, že došlo k samovznícení uhelného prachu (paliva, této parou poháněné lodi), který se nacházel v blízkosti skladu munice, čímž došlo k explozi.<sup>118 119 120</sup>

Španělsko ultimátum kategoricky odmítlo a vyhlásilo USA válku. Než se první americké jednotky 1. května 1898 vylodily na Kubě, zničili jejich námořnictvo španělské. Tento v podstatě čtyři měsíce trvající konflikt se pro Španělsko stalo naprostou katastrofou. V zátocě Guantanámo přišlo o celou karibskou flotilu a u Filipín o tichomořskou – tuto dokonce USA porazily zcela beze ztrát na své straně. Třetí, poslední část španělského loďstva byla určena pro ochranu Pyrenejského pobřeží a dle platných pravidel nemělo břehy opouštět. Proti Španělsku se na všech jeho koloniích postavily spolu s USA i místní organizace bojující za svobodu. Španělsko nakonec válku v srpnu prohrálo a ztratilo Kubu,

---

<sup>116</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 54 s.

<sup>117</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 55 s.

<sup>118</sup> Marolda, Edward J. *Theodore Roosevelt, the U.S. Navy and the Spanish–American War*. London: Palgrave Macmillan. 2001 (vlastní překlad)

<sup>119</sup> Friedman, Norman. *U.S. Cruisers, An Illustrated Design History*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press, 1984 (vlastní překlad)

<sup>120</sup> PÉREZ, Louis A., Jr. *The War of 1898: The United States and Cuba in History and Historiography*. USA: University of North Carolina Press, 1998. 18 – 22 s. (vlastní překlad)

Filipíny, Guam a Portoriko ve prospěch USA, které se tímto staly novou námořní velmocí. Naopak Španělsko zcela ztratilo vliv na dění v bývalých koloniích.<sup>121</sup>

Na podzim roku 1898 probíhaly v Paříži mírové rozhovory, zatímco na okupovaných územích se stále častěji střetávala americká armáda se stoupenci nezávislosti. Ve Washingtonu byly dva proudy – jeden upřednostňující převzetí Kuby pod USA a zachování koloniálního zřízení a druhý podporující plnou kubánskou nezávislost. Po podpisu mírové smlouvy bylo rozhodnuto, že Portoriko připadne USA a Kuba získá formální nezávislost, jejíž podoba bude vyjednána s jejími představiteli, kteří strávili posledních 30 let bojem za svobodu.<sup>122</sup>

#### 4.9 Počátky intervencí USA

Bezprostředně po skončení války byla situace mezi USA a Kubou poměrně napjatá. Přítomnost 50 000 amerických vojáků na ostrově k uklidnění vůbec nepřispívala. V roce 1899 bylo tedy ze strany USA vydáno prohlášení, že budování kubánské nezávislosti bude mít postupný proces, na který bude z americké strany (a za její přítomnosti) dohlíženo. Při jednáních Američané bez obalu dávali vědět kubánskému vedení, že proces bude záviset na odbytu cukru ve Spojených státech. Dále si nárokovali plnou kontrolu nad kubánskou zahraniční politikou a vyhrazovali si právo zasahovat do vnitřních záležitostí ostrova. Posledním bodem byla samozřejmost pronájmu či přenechání území pro výstavbu vojenských základů. Kubánské vedení sice tyto podmínky odmítalo, ale to nemělo na americký plán vůbec žádný vliv.<sup>123</sup>

Volby na Kubě v roce 1890 sice vyhrály strany nepřející si spolupráci s USA, ale nakonec byly donuceny podepsat dohodu o podřízení se USA. Dne 20. 5. 1902 se Kuba stala republikou a jejím prvním prezidentem byl zvolen Tomás Estrada Palma. První čtyři roky americké přítomnosti na ostrově byly v podstatě diktaturou – španělského generálního kapitána totiž nahradil americký generál. Dle dříve podepsané dohody měly od této chvíle USA silnou ekonomickou výhodu a právo postavit vojenskou základnu Guantánamo. Američané si v tuto chvíli mysleli, že zůstanou na velmi dlouho i přes tzv. „Tellerův

---

<sup>121</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 55 s.

<sup>122</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 56 s.

<sup>123</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 57 s.

dodatek“, který byl součástí původního vyhlášení války Španělsku a byl schválen po nátlaku kubánské exilové lobby, znamenající odmítnutí koloniálního režimu a odchod z ostrova hned po pacifikaci jeho situaci a zříkají se práva zasahovat.<sup>124</sup>

Tellerův dodatek ve své době přesvědčil mnohé Kubánce, že americké zapojení do války nebude následně vykoupeno skrytými závazky. V Americe byla díky němu celá intervence, vnímána jako nezištné gesto a humanitární pomoc pro zemi sevřenou ve španělské koloniální represi.<sup>125</sup>

---

<sup>124</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 136 – 138 s.

<sup>125</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 138 – 142 s.

## 5 Samostatná Kuba

### 5.1 Plattův dodatek

Dne 25. února 1901 předložili čtyři američtí senátoři v čele s Orvillem H. Plattem návrh rezolu podmiňující stažení jednotek z Kuby a ukončení okupace. Dokument obsahoval všechny, již dříve vznešené požadavky a posuzoval strategickou polohu Kuby z plánovaného středoamerického průplavu, po jehož stavbě tolik volali zástupci armády i průmyslu. Ten byl nakonec 2. března 1901 po hlasování podepsán prezidentem McKinleyim.<sup>126</sup>

Dokument definoval nadřazenost Američanů a v podstatě byl ztělesněním imperiální éry. Ústavodárné shromáždění zvolené na konci roku 1900 bylo v podstatě donuceno inkorporovat dokument do nové národní ústavy. Jeho vliv trval i dlouho po jeho formálním zrušení v roce 1934 a odrážel se, ještě skoro o sto let později, ve znění Helmsova-Burtonova zákona v roce 1996.<sup>127</sup>

První ze sedmi paragrafů v podstatě zakazoval Kubě uzavírat jakékoliv mezinárodní smlouvy a povolovat cizí vojenské základny bez svolení Spojených států. Druhý paragraf stanovoval, že na kubánské veřejné finance bude dohlížet USA. Třetí poskytoval Američanům právo intervenovat na Kubě, kdykoliv to budou považovat za nutné. Čtvrtý zakazoval jakékoliv retroaktivní zpochybňování událostí, k nimž došlo během okupace. Pátý zavazoval kubánskou vládu v boji proti epidemickým infekčním nemocem, aby byl chráněn lid i obchod (a to hlavně ten s USA). Šestý paragraf vyjmul Borový ostrov (*Isla de Pinos*) z celistvé Kuby (ke které vždy náležel) a dostal speciální status a jeho budoucnost měla být vyřešena později. Sedmý bod dodatku dával Spojeným státům právo budovat na ostrově vojenské základny, které by pomohly zachovat nezávislost Kuby včetně ochrany jejího lidu.<sup>128</sup>

Dnešní americká základna v zátocě Guantánamo je produktem sedmého paragrafu Plattova dodatku. Dokumentu, jež na dalších sto let poškodil kubánsko-americké vztahy. V následujících 20 letech zde USA třikrát vojensky zasahovalo – převážně z důvodu

---

<sup>126</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 57 s.

<sup>127</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 148 s.

<sup>128</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 148 - 149 s.

prosazení a ochraně vlastních zájmů, a to v letech 1906–1909, v roce 1912 a nakonec v období 1917–1923.<sup>129</sup>

### **5.1 Základny v zátokách Guantánamo a Bahía Honda**

V roce 1903 byl na základě paragrafu 7 Plattova dodatku podepsán dokument o pronájmu vojenských základen, a to ve dvou částech. První podepsaná v únoru obsahovala přesné vymezení území, na kterých se budou nacházet – zátoka Guantánamo na jihovýchodě a Bahía Honda na severozápadě ostrova, možnost využívat základny pro doplňování palivového uhlí či k jiným vojenským účelům dle vlastního uvážení, možnost volného proplutí pro kubánské obchodní lodi a zachování svrchovanosti Kuby, pokud nedojde k okupaci, kdy má USA právo na území v plném rozsahu.<sup>130</sup>

Druhá část podepsaná o pět měsíců později obsahovala sedm článků dále upravujících podmínky pronájmu. První stanovoval cenu na pronájmu na 2 000 USD ve zlatých mincích ročně. Druhý zavazoval Spojené státy k pokrytí nákladů na výměru prostoru a její oplocení, zatímco třetí zakazoval Kubě na tomto území provozovat jakékoliv komerční činnosti. Čtvrtý stanovil vzájemné vydávání zadržených občanů druhého státu. Článek pátý ustanovoval, že základna není oficiálních hraničním místem, které může být použito k legálnímu vstupu do země. Šestý článek umožňoval ostatním lodím vplout do přístavu s tím, že by přístavní správa nad těmito byla vykonáváno kubánskou přístavní policií. Poslední článek pouze stanovil, že tato nabídka je platná po dobu následujících sedmi měsíců. Smlouva o pronájmu byla podepsaná americkým prezidentem Theodorem Rooseveltem a jeho kubánským protějškem Josém Garciou Montesem.<sup>131</sup>

#### **5.1.1 Úprava podmínek**

Cena pronájmu byla několikrát upravena. Nejprve v roce 1934 došlo rozhodnutím centrální banky Spojených států k přechodu z platby ve zlatě na platbu v hotovosti, stále

---

<sup>129</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 148 s.

<sup>130</sup> *Yale Law School. The Avalon project*. [online]. 2018 [cit. 2018-1-6]. Agreement (vlastní překlad)

<sup>131</sup> *Yale Law School. The Avalon project*. [online]. 2018 [cit. 2018-1-6]. Lease (vlastní překlad)

v amerických dolarech – výše platby byla na základě této změny přepočítána na 3 386,25 USD. Na základě změny ceny zlaty a jeho korekcím byla výše plateb upravena ještě v letech 1973 a 1974 na 3 676,50 resp. 4 085 USD.<sup>132</sup>

V roce 1934 došlo nejen ke změně v platbách pronájmu, ale v rámci doktrínu „dobrého sousedství“ amerického prezidenta Franklina Roosevelta i ke změně dalších podmínek. Spojené státy na základě nové smlouvy vrátily Kubě přístav Bahía Honda, ale prosadily si rozšíření Guantánama o dalších 10 km<sup>2</sup> na současných 116,55 km<sup>2</sup> (45 mil<sup>2</sup>). Dále bylo ustanoveno, že pronájem může zaniknout buď dohodou obou stran, nebo jednostranným kompletním opuštěním prostoru ze strany Spojených států. Během druhé světové války, zde bylo proti-ponorkové centrum.<sup>133 134</sup>

Po Castrově revoluce v roce 1959 vyjadřuje nové vedení Kuby nespokojenost s přítomností jednotek Spojených států, stejně jako s celou základnou. Jelikož, ale v není v jejich moci s tímto cokoliv udělat, rozhodnou se pro pasivní odpor. Nepřebírají žádný šek (s výjimkou prvního v době jejich vlády, kdy se zpětně odvolávají na administrativní chybu) za platbu nájmu za základnu, který americká vláda jedenkrát za rok ukládá u švýcarské banky, jelikož by tím dle svých slov potvrdili platnost smlouvy z roku 1934 a tím i přítomnost Američanů na ostrově. Kubánská ústava z roku 1976 dokonce obsahuje v kapitole I, článku 11, že neuznává smlouvy uzavřené za nerovných podmínek ani jakékoliv narušení celistvosti kubánského území. Kuba má v tomto ohledu některých zemí, převážně shromážděných v Hnutí nezúčastněných států.<sup>135 136 137</sup>

---

<sup>132</sup> STRAUSS, Michael. *The Leasing of Guantanamo Bay*. Verlag: Praeger Security Inc. 2009. 246 s. (vlastní překlad)

<sup>133</sup> *The Future of Freedom Foundation* [online]. 2018 [cit. 2018-01-15]. The U.S. Annexation of Guantanamo bay. (vlastní překlad)

<sup>134</sup> *Český rozhlas* [online]. 2008 [cit. 2018-01-14]. Guantánamo a smlouvy s USA.

<sup>135</sup> *Time* [online]. 2015 [cit. 2018-01-15]. Why the United States control Guantanamo bay. (vlastní překlad)

<sup>136</sup> *Constitute Project* [online]. 2018 [cit. 2018-01-17]. Cuba's Constitution of 1976. (vlastní překlad)

<sup>137</sup> *Commander, Navy Installations Command* [online]. 2018 [cit. 2018-01-19]. History. (vlastní překlad)

### 5.1.2 Detenční zařízení

Po teroristických útocích na Světové obchodní centrum v americkém New Yorku z 11. září 2001 se stala základna pro vládu Spojených států nástrojem, jak nakládat s osobami podezíranými z terorismu nebo napojení na něj. Na počátku roku je do nově zbudovaného detenčního zařízení poslána první skupina osob. Mezi těmito jsou podezřelý z členství v organizaci Al-Kajda a bojovníci afgánského Talibánu. V následujících letech je vybudováno i druhé zařízení a na ostrov jsou posílány další osoby. Uvádí se, že největší počet osob v jedné chvíli činil až 750 osob.<sup>138</sup>

Věc by nebyla natolik závažná, kdyby všechny tyto osoby byly oficiálně obviněny. Jelikož by, ale takovéto počínání bylo na půdě Spojených států nezákonné, byla využita základna Guantánamo, které je pořád oficiálně na cizím území, které je v pronájmu. Tato „klička“ se velice hodila americké Ústřední zpravodajské službě (CIA) jako nezvratný argument pro legalizaci zařízení. Zákon (*Patriot act*) schválený prezidentem Georgem W. Bushem navíc v rámci boje proti terorismu rozšiřoval pravomoci tajných služeb i dalších institucí Spojených států. Když následně vyšlo najevo, že vězňům jsou upírána základní lidská práva, jsou fyzicky i psychicky (dokonce i sexuálně) mučeni a týráni byly Spojené státy velmi kritizovány ze stran nestátních organizací jako Amnesty International, Human Rights Watch či Červený Kříž. K této kritice se nakonec přidali i Evropská Unie a Organizace Amerických států. Následně vyšlo najevo, že několik vězňů bylo v době převezení na ostrov mladistvých a nedosahovali věku 18 let.<sup>139 140 141</sup>

---

<sup>138</sup> *Encyclopedia Britannica* [online]. 2018 [cit. 2018-01-18]. Guantánamo Bay detention camp. (vlastní překlad)

<sup>139</sup> *The Guardian* [online]. 2008 [cit. 2018-01-15]. Q&A: Guantánamo bay. (vlastní překlad)

<sup>140</sup> *Independent* [online]. 2006 [cit. 2018-01-15]. The children of Guantánamo bay. (vlastní překlad)

<sup>141</sup> *Novinky.cz* [online]. 2015 [cit. 2018-01-16]. Znásilňovaný a bitý nerozeznal den od noci.

Vlnu kritiky využil prezident Barack Obama, který na porušování lidských práv upozorňoval ve své volební kampani. To se ukázalo z politických i diplomatických důvodů mnohdy obtížné, ale postupně byl stav vězňů snižován.<sup>142 143 144</sup>

Prezident Donald Trump v roce 2017 dle některých zpráv plánoval věznicí na ostrově opětovně využívat k zadržování osob napojených na teroristické organizace.<sup>145</sup>

V současné době je na základně zhruba 5 800 osob – personálu. Základna má k dispozici dvě letiště a 8 přístavních mol. Areál je schopný poskytnout útočiště až 40 lodím najednou.

146

## 5.2 První roky nové republiky

Přijetím Plattova dodatku a dalších smluv byla Kuba hned na začátku své samostatné existence hospodářsky připoutána ke Spojeným státům. V amerických rukou byla většina nejmodernějších cukrovarů, zhruba třetina třtinových plantáží a jediná cukrová rafinerie na ostrově. Američané ovládali i veřejnou dopravu v Havaně, dodávky elektřiny a plynu a drželi monopol na zavádění telefonní sítě. I v oblasti těžby nerostného bohatství se USA silně angažovalo – vláda přímo podporovala soukromé společnosti provádějící činnost. Podobná situace byla i v bankovníctví, které pro kubánské půjčky veřejnému sektoru americké banky vyhledávaly. I Británie měla na ostrově své ekonomické zájmy, ta ale hlavně během první světové války byla vytlačena. Americké investice mezi lety 1914 až 1925 se zvýšily z 215 na 1 360 milionů dolarů. Cena cukru během války začala stoupat, protože evropské cukrovarnictví (stejně jako celý průmysl) bylo zasaženo válkou a produkce klesala, toho producenti v obou Amerikách využívali.<sup>147</sup>

---

<sup>142</sup> *iRozhlas* [online]. 2017 [cit. 2018-01-16]. Věznice Guantánamo funguje už 15 let.

<sup>143</sup> *The Washington Post* [online]. 2013 [cit. 2018-01-15]. Kafka at Gitmo: Why 86 prisoners are cleared for release but might never get it. (vlastní překlad)

<sup>144</sup> *iDnes.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-01-16]. Kazašská step je horší než Guantánamo, běduje deportovaný Tunisán

<sup>145</sup> *Aktuálně.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-01-16]. Trump chce na Guantánamo posílat členy Islámského státu, Kongres to ale zatím neschválil.

<sup>146</sup> *Military Installations* [online]. 2018 [cit. 2018-01-19]. Fast Facts. (vlastní překlad)

<sup>147</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 60 -61 s.



Když v roce 1905 zemřel symbol boje za svobodu, Máximo Gómez začala být politická situace nestabilní. Ve volbách obájil vítězství prezident Palma, ale nedokázal se vypořádat s nepokoji, které jeho vítězství vyvolalo, a tak musel odstoupit z úřadu. Tím došlo k druhé americké intervenci na ostrově. S jejich pomocí se situace stabilizovala, byly uspořádány nové volby, které vyhrála opozice. Další volby z roku 1908 nastavily systém, který fungoval až do začátku 50. let 20. století. Problémy ale existovali dále. Nejcitlivějším byl problém nespokojenosti barevných veteránů války za nezávislost, jenž v roce 1912 vyústil v povstání, které bylo krvavě potlačeno.<sup>148 149</sup>

V roce 1917 přišla další krize. Liberální strana měla podezření na volební podvody, a tak vyvolala povstání a požádala vládu USA o přezkoumání výsledku. O zásah ze strany Spojených států požádala vítězná strana. Té nakonec dali Američané požehnání a její kandidát Mario García Menocal, tak mohl 20. května nastoupit do úřadu prezidenta.<sup>150</sup>

Začátek jeho druhého funkčního období byl poznamenán stávkovou vlnou. Lidé požadovali vyšší mzdy, kratší pracovní dobu a lepší pracovní podmínky. Vláda tvrdila, že stávky jsou produktem působení německých agentů na ostrově – Kuba vstoupila do války po boku USA v dubnu 1917. po zatčení dělnických předáků přímo na schůzce s Menocalem, byly do práce posláni vězni. Dne 12. listopadu 1917 došlo v reakci na tyto skutky k vyhlášení generální stávky. Z důvodů obav o americkém zásahu byli nejdříve propuštěni vězni a následně splněny požadavky stávkujících na důstojnější mzdy.<sup>151</sup>

Tyto události ukázaly sílu odborů, stejně jako jejich vazby na evropskou levicí ve španělském odborovém hnutí. Tyto události se odrazily v dalším politickém vývoji a směřování ostrova. Intelektuální sféra, jež cítila odpor vůči politice Spojených států, si začala získávat sympatie v marxistických myšlenkách napříč celou Latinskou Amerikou. Část studentů sdružených ve Studentském direktoriu (*Directorio Estudiantil Universitario*) viděla budoucnost a naději v sovětském Rusku a vstupovala tak do komunistické strany.<sup>152</sup>

---

<sup>148</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 63 s.

<sup>149</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 159 – 164 s.

<sup>150</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 63 - 64 s.

<sup>151</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 64 s.

<sup>152</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 65 s.

### 5.3 Fulgencio Batista

Po nástupu generála Gerarda Machada do prezidentského úřadu v roce 1925 se kubánský režim postupně mění na diktaturu, díky jeho změnám v ústavě. Jeho vláda je poznamenána Velkou hospodářskou krizí z 30. let 20. století. Proti jeho nenáviděné diktatuře jsou páhány atentáty mířící na jeho představitele.<sup>153</sup>

Situaci postupně eskalovala, a tak na sklonku občanské války zasáhlo USA. Jelikož si ale prezident Franklin Delano Roosevelt uvědomoval rostoucí nenávisť Latinské Ameriky vůči jeho zemi, přišel s doktrínou „dobrého sousedství“. Místo armády proto vyslal do Havany vyjednaváče, který měl zprostředkovat dialog mezi vládou a opozicí. Vyjednaváč, ale dorazil příliš pozdě. U Spojených států Machado armádní podporu nenalézá a v roce 1933 je nucen prchnout ze země.<sup>154</sup>

Ve vzniklém politickém vakuu se moci ujímá seržant Fulgencio Batista, který vládne přes své nastrčené loutkové prezidenty, než se nechá v roce 1940 sám zvolit. Na rozdíl od svých oponentů se nestrání Spojeným státům, ale velmi úzce s nimi spolupracuje a vychází vstříc jejich požadavků. Jeho zásluhou nedošlo po zrušení ústavy z roku 1901 (včetně Plattova dodatku) novou prozatímní vládou, k vojenské intervenci ze strany USA. Přinutil stávajícího prezidenta odstoupit, aby jeho nástupce mohl projevit více pochopení pro Spojené státy. Následovala úprava smlouvy o pronájmu základen. Následně vytváří širokou nesourodou koalici, ve které jsou zastoupeni komunisté, socialisté i republikáni (*Coalición Socialista Democrática*) jež ho podporuje v prezidentských volbách roku 1939, které vyhrává.<sup>155</sup>

Roku 1940 prosazuje velmi pokrokovou ústavu a o čtyři roky později odchází z politiky, ale nechává si otevřené možnosti pro návrat skrze armádu. Až do jeho návratu v roce 1952 byla u vlády tzv. *Auténticos* – Opravdová Kubánská revoluční strana, která postupovala tvrdě proti komunistům a odborářům. Tím si zajistila podporu Spojených států, které po začátku studené války striktně odmítli komunistické myšlenky. Jejím největším politickým oponentem byla *Partido del Pueblo Cubano – Ortodoxo* tedy Ortodoxní strana, hlásící

---

<sup>153</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 65s.

<sup>154</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 173 – 184 s.

<sup>155</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 66 – 67 s.

kritiku vládní korupce, komunistů i Batistových stoupců, ke které měl velice blízko i mladý právník Fidel Castro.<sup>156</sup>

Volby v roce 1948, ale *Auténticos* nakonec stejně vyhráli a prezidentem se stal Carlos Prío Socarás. Ten ovšem nedokázal zlepšit směřování strany a zmenšit odpor obyvatel k ní. Rostoucí turistický průmysl umocňoval přítomnost Američanů na ostrově a stejně tak i smýšlení místních ke Spojeným státům. Během kampaně k prezidentským volbám, se v roce 1951 snažil Eduardo Chibás, vůdce Ortodoxní strany, ve svém rozhlasovém pořadu rozkrýt rozsáhlou vládní korupci, ale zdrcen neúspěchem se během živého vysílání pokusil o sebevraždu. Zraněním sice podlehl, i když až později, ale podpora jeho straně velmi vzrostla. Jeho nástupce ve straně byl považován za vítěze voleb. K těm již ale nedošlo.<sup>157</sup>

Dne 10. března 1952 zahájil Batista vojenský převrat. V projevech hlásal boj proti korupci a odmítal politické strany jako zájmové skupiny jejich vůdců. Veřejnost i média byla nadšena a kritika nedostávala prostor. Aby získal opět podporu Spojených států musel se stát anti-komunistou. Zakázal tedy Komunistickou stranu, omezil aktivity odborářů a přerušil diplomatické vztahy se Sovětským svazem. USA odpověděli pozitivně, na roky 1954 až 1956 dostal na podporu armády Batista 1,5 milionu dolarů ročně a na roky 1957 a 1958 dokonce dvojnásobek. Americká armáda, také pomáhala trénovat tu kubánskou. Další investice následovaly a Havana byla u amerických turistů velmi oblíbená pro svůj bohatý noční život. Tomuto napomáhal i fakt, že na území USA probíhala prohibice alkoholu. Batistův režim začal být díky hazardu v hotelech s kasinech a alkoholu v barech spojován s americkou mafií.<sup>158 159</sup>

Fidel Castro se v roce 1953 podílel na založení organizace Hnutí mládeže století (pojmenované dle stého výročí narození Josého Martího), která chtěla skutečně svobodnou Kubu nezávislou na USA a odstranění staronového diktátora Batisty. První pokus o

---

<sup>156</sup> *American Experience* [online]. 2018 [cit. 2018-01-19]. Fulgencio Batista. (vlastní překlad)

<sup>157</sup> OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 69 – 70 s.

<sup>158</sup> MORALES Dominguez, Esteban; PREVOST, Gary. *United States-Cuban Relations: A Critical History*. Lamham: Rowman & Littlefield, 2008. 34 s. (vlastní překlad)

<sup>159</sup> PERÉZ jr, Louis. *Cuba and the United States: Ties of Singular Intimacy*. USA : University of Georgia Press. 2003. 240 – 245 s. (vlastní překlad)

sesazení Batisty z 26. července 1953 dopadl naprostým debaklem a ti kteří nezahynuli při akci, nebo nebyli následně popraveni, byli uvězněni. V roce 1955 byli propuštěni amnestií a přejmenovali své Hnutí mládeže století na Hnutí 26. července. Druhý pokus začal vyložením v prosinci 1956. Po dvou letech partyzánské války se jednotkám Fidela Castra podařilo obsadit Havanu a válku vyhrát. Batista prchl již o den dříve. Fidel Castro byl po dvou měsících jmenován ministerským předsedou.<sup>160</sup>

Prvním velkým krokem nové vlády byla pozemková reforma, které se nelíbila USA. Ta reagovala bojkotem koupě nasmlouvaného cukru. Castro kontroval znárodněním amerického majetku na půdě Kuby a podepsáním dohod o hospodářské spolupráci se Sovětským svazem. Počátkem roku 1961 USA odvolala svého vyslance a přerušuje diplomatické vztahy s Havanou.<sup>161</sup>

### 5.1 Fidel Castro

Celým jménem Dr. Fidel Alejandro Castro Ruz byl kubánský revolucionář a vůdce (premiér, prezident, 1. tajemník KSK), který svrhl svého předchůdce Fulgencia Batistu.

Narozen 13. srpna 1926 podnikateli s cukrovou třtinou a jeho služebné. Fidel Castro má 5 sourozenců, ale pouze mladší bratr Raúl je stejného smýšlení. Jeho sestra Juanita byla po 3 roky agentkou CIA, než v roce 1964 uprchla do USA. Fidel Castro má údajně sedm synů a dvě dcery ze dvou manželství.<sup>162</sup>

Vystudovaný právník a člen Kubánské Ortodoxní strany byl již od mládí odpůrcem Batistova diktátorského režimu. Spolu se svou skupinou Hnutí mládeže století se 26. července 1953 pokusil dobýt kasárna Moncada a vojenskou základnu v Bayamu s 200 muži, ale toto skončilo porážkou. Castro útok přežil, ale byl tři roky vězněn a následně propuštěn při amnestii. Odebral se do mexického azylu, kde začal plánovat další převrat,

---

<sup>160</sup> OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 70 – 71 s.

<sup>161</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 191 – 242 s.

<sup>162</sup> QUIRK, Robert. *Fidel Castro*. USA : W.W. Norton & Company. 1995. 9 - 15 s. (vlastní překlad)

uzavřel spojení s další opoziční skupinou (Revoluční direktorium) a přejmenoval svou skupinu na Hnutí 26. července jako památku na první nezdařený pokus.<sup>163</sup>

V prosinci 1956 se 82 členů jeho sdružené skupiny (a již i pomocí profesionálního revolucionáře Ernesta „Che“ Guevary) vylodilo, a i přes úvodní neúspěch se jim podařilo vést efektivní partyzánskou válku proti Batistově režimu v pohoří Sierra Maestra. Velké pomoci se jim začalo dostávat od místních obyvatel, kteří sympatizovali se socialistickými myšlenkami. Postupně se konflikt rozšířil po celém ostrově a 2. ledna 1959 vyvrcholil obsazením Havany a vítězstvím Fidela Castra. Batista opustil zemi již 1. ledna.<sup>164</sup>

Po pádu Batistova režimu se vládu ujal prozatímní prezident Manuel Urrutii, ale faktickou vládu měl skrze armádu Castro. Jeho moc byla potvrzena formálně v únoru 1959, kdy byl jmenován ministerským předsedou Kuby. Okamžitě začal shromažďovat moc do svých rukou. Po pozemkové reformě bylo jasné, že se země vydala vstříc socialismu. Vztahy s USA toto velice narušilo, jelikož nemalá část rozdělované půdy byla jejím majetkem. Castro potom nařídil místním ropným společnostem s americkým kapitálem (Shell, Esso a Standard Oil) zpracovávat surovou ropu dovezenou ze Sovětského svazu, což oni díky tlaku z USA odmítly, načež je Castro znárodnil. USA odpovědělo vypovězením smluv na odkup cukru, což mělo za následek znárodnění veškerého amerického majetku v zemi včetně bank a cukrových rafinerií. Dle nepotvrzených zpráv na toto USA reagovalo odpálením francouzského plavidla v Havanském přístavu, jež dopravovalo zbraně z Belgie. USA obvinění ze sabotáže odmítá. Poté, 13. října 1960 USA vyhlásilo obchodní embargo na kubánské zboží. Castro opět odpovídá znárodněním majetku, tentokrát soukromých firem. V půlce prosince USA ukončuje veškerý import cukru z Kuby a kritizuje zemi na sjezdu OAS (organizace amerických států) pro následování „bolševismu“, porušování lidských práv, nsvobodu projevu a tisku a za šíření komunistických myšlenek na západní polokouli. Castro toto odmítá a ironicky popisuje New York jako „super město“, kde je ale

---

<sup>163</sup> QUIRK, Robert. *Fidel Castro. USA* : W.W. Norton & Company. 1995. 63-68 s.

(vlastní překlad)

<sup>164</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Fidel Castro – Caudilo 20. století*. Praha: Epoque, 2009. 31 – 46 s.

černošské obyvatelstvo vykořisťováno imperialisty. Všechny tyto události vyústí v Invazi v zátocě Sviní.<sup>165 166</sup>

## 5.2 John Fitzgerald Kennedy

John Fitzgerald Kennedy známý též jako JFK byl 35. demokratickým prezidentem Spojených států amerických vládnoucí v období 1961 až 1963, jediným katolíkem v tomto úřadu v dějinách a je dodnes považován za jednoho z nejvýraznějších politiků této země. Stále je i nejmladším zvoleným prezidentem v historii USA.<sup>167</sup>

Americká veřejnost jej považuje za jednoho z nejoblíbenějších prezidentů. Důvodů k tomuto může být hned několik. Během jeho vlády se stalo mnoho historicky velice důležitých událostí: Invaze v zátocě Sviní, Karibská krize, vybudování Berlínské zdi, první vojenské střety ve Vietnamu, probíhající studená válka a vesmírné soupeření mezi USA a Sovětským svazem vrcholící v boji o dobytí Měsíce člověkem – zrod amerického vesmírného programu Apollo.<sup>168</sup>

JFK se narodil 29. května 1917 a měl sedm sourozenců z toho jednoho staršího bratra. Rodiče vychovávali jeho i ostatní k soupeření o jejich přízeň a velké ctižádosti. Celé dětství trpěl mnoha chorobami. Absolvoval Harvardskou univerzitu s vyznamenáním v roce 1940 a jeho disertační práce „*Why England Slept*“ se stala bestsellerem a bylo jí prodáno celkem 90 000 výtisků.<sup>169</sup>

---

<sup>165</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Fidel Castro – Caudilo 20. století*. Praha: Epoque, 2009. 47 – 65 s.

<sup>166</sup> BORTLOVÁ-VONDRÁKOVÁ, Hana. *Československo a Kuba v letech 1959–1962*. Praha : FF UK, ed Scholia. 2011. 85 – 86 s

<sup>167</sup> MEAGHER, Michael E.; GRAGG, Larry D. *John F. Kennedy: A Biography*. USA: ABC-CLIO, LLC, 2011. (vlastní překlad)

<sup>168</sup> BRINKLEY, Alan. *John F. Kennedy: The American Presidents Series: The 35th President, 1961-1963*. New York: Henry Holt and Company, 2012. 150 – 158 s. (vlastní překlad)

<sup>169</sup> MEAGHER, Michael E.; GRAGG, Larry D. *John F. Kennedy: A Biography*. USA: ABC-CLIO, LLC, 2011. 20 – 23 s. (vlastní překlad)

V roce 1941 nastoupil do armády a zde velel torpédovému člunu v oblasti kolem Šalamounových ostrovů. Jeho plavidlo bylo v srpnu 1943 taranováno japonským torpédoborcem *Amagiri* a on utrpěl vážné poranění zad. Několik dní, spolu se svou posádkou čekal na záchranu na břehu nedalekého ostrůvku. Na tuto událost měl v Oválné pracovně na stole připomínkový kokos s vyrytou zprávou.<sup>170</sup>

O rok později zahynul jeho starší bratr – pilot bombardéru, toho času v Anglii. Jeho letoun explodoval za letu. Tím se stal JFK nejstarším a byl nucen převzít politické ambice svého otce. Již v roce 1947 byl zvolen kongresmanem. O šest let později potom senátorem na dvě volební období. V roce 1956 se snažil o post více prezidenta, ale neuspěl ve vnitrostranických primárkách, což mu ve výsledku pomohlo. Na volby v roce 1960 již mandát od své strany získal a těsným rozdílem (o pouhých 120 000 hlasů) zvítězil nad Richardem Nixonem ziskem 34 mil. hlasů. Prázdné místo v senátu o dva roky později získal jeho mladší bratr Edward, který byl následně zvolen ještě 7krát.<sup>171</sup>

Celou jeho prezidentskou kariéru byl silnější v zahraničních otázkách, jelikož na reformy, které by si přál (vzdělání, bydlení, rovnoprávnost s Afroameričany) bylo v jeho době příliš brzy a ani jeho vlastní strana ho nechtěla vždy podpořit. Jeho bratr Robert (ministr spravedlnosti) mu naopak pomáhal a vždy ho bránil. Byl znám svým bezprostředním humorem a skvělou prací s médii. Jeho manželka, ač naprostá odpůrkyně politiky, mu vždy stála po boku (i přes jeho četné avantýry s filmovými hvězdami) a brzy se stala miláčkem národa.<sup>172</sup>

Jeho vláda probíhala ve znamení soupeření se Sovětským svazem a rozložením sil během studené války. I přes to, že byl zastánce odzbrojování, se dokázal vypořádat s konflikty. Prvním z nich byla katastrofální Invaze v zátocě Sviní, která selhala zcela zanedbanou přípravou. Druhá byla Karibská raketová krize, kdy se svět přiblížil hrozbě totální jaderné války. I přes zažehnání tohoto konfliktu, a to především díky neukvapenosti a odvaze

---

<sup>170</sup> O'BRIEN, Michael. *John F. Kennedy: A Biography*. New York: St. Martin's Press, 2005. 128 - 131 s. ISBN 0-312-28129-3 (vlastní překlad)

<sup>171</sup> HERSH, Burton. *Edward Kennedy: An Intimate Biography*. Berkeley: Counterpoint Press, 2010. 193 – 202 s. (vlastní překlad)

<sup>172</sup> KLEIN, Edward. *All to human: The love story of Jack and Jackie Kennedy*. New York: Pocket Star Books, 1996. 367 s. (vlastní překlad)

prezidenta Kennedyho se reálné vítězství dá přisoudit SSSR. Předčasný konec jeho prezidentského mandátu je dodnes zahalen tajemstvím. I přes skutečnost, že atentát spáchaný 22. listopadu 1963 v texaském Dallasu byl vyšetřován speciální komisí i tajnými službami není jasný motiv. Atentát je sice přisuzován Lee Harveymu Oswaldovi, bývalému příslušníkovi americké námořní pěchoty, ale ten byl dva dny po zadržení zavražděn. Sněmovní komise navíc konstatovala, že atentát je výsledkem spiknutí, ale jeho povaha nebyla zveřejněna. Mezi podezřelými jsou, SSSR, Kuba, mafie, kubánská menšina v USA, FBI, CIA, ale podle mnohých konspiračních teorií i viceprezident a nástupce Lyndon Johnson či skupiny bankéřů stojící za americkou centrální bankou Federal Reserve.<sup>173</sup>

### 5.3 Ernesto „Che“ Guevara

Ernesto Guevara de la Serna se narodil 14. července 1928 v argentinském městě Rosario v zámožné středostavovské rodině. Otec byl architekt irského a španělského původu, matka pocházela ze španělské rodiny. Rodina Guevarů žila v Argentině mnoho generací, takže naplnila požadavek šlechtictví v zemi přistěhovalců. Ze zdravotního důvodu (těžké astma) nechodil do běžné základní školy a učila ho doma matka. Ta v něm pěstovala lásku ke knihám, to právě ona v něm probudila nadšení pro komunismus a levici prostřednictvím knih Marxe a Engelse.<sup>174 175</sup>

Studoval medicínu na univerzitě v Buenos Aires, hlavním důvodem měla být jeho nemoc – astma, kterému se snažil porozumět. Po ukončení studia v roce 1953 odcestoval do Guatemaly, kde se dal do služby levicovému prezidentovi Jacobu Arbenzovi. V roce 1954 zažil, jak americká CIA podpořila puč proti tomuto demokraticky zvolenému politikovi. Zde se zrodil jeho názor, který už nikdy neopustil, a to, že USA jsou imperialistickou mocností, jež brání všem vládám bojovat s nerovností. Poté odjel do Mexika, kde nastoupil do partyzánského výcviku, kde se v červenci 1955 seznámil s Fidelem Castrem a jeho

---

<sup>173</sup> O'BRIEN, Michael. *John F. Kennedy: A Biography*. New York: St. Martin's Press, 2005. 899 s. ISBN 0-312-28129-3 (vlastní překlad)

<sup>174</sup> *societyMAG* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Che Guevara: Paradox dějin. Komunistka nebo žoldák.

<sup>175</sup> *BBC* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Che Guevara. (vlastní překlad)



bratrem Raúlem. Společně roku 1956 vyrazili na jachtě *Granma* na Kubu, aby svrhli Batistovu proamerickou diktaturu. Tato akce však skončila krachem. Přeživší partyzáni se ukryli v pohoří Sierra Maestra a postupně získávala další příznivce. V bojích v Sierra Maestra Ernesto Guevara dostal svou přezdívku „Che“, důvodem mělo být to, že španělské slovo che (v překladu „hm“ nebo „hele“) sám velmi často používal. „Che“ se stalo součástí jeho jména a samostatná slabika tvořila dokonce i jeho oficiální podpis na bankovkách, když stanul po revoluci v čele kubánské Národní banky. V lednu 1959 Fidel Castro triumfoval a jeho muži vstoupili do Havany. Když Castro převzal moc v Kubě, Che Guevara se stal prezidentem Národní banky.<sup>176 177 178</sup>

V roce 1960 navštívil Sovětský svaz a jeho komunistické satelity, včetně Československa, kde podepsal dohodu o spolupráci a o rok později se stal ministrem průmyslu, jímž byl až do roku 1965. Během tohoto období se snažil propagovat svou vizi spravedlivé beztřídní společnosti. Ve výkonu svých funkcí byl popisován jako neústupný, neschopný kompromisů, neflexibilní, ale také neúplatný. V roce 1966 se rozhodl opustit Kubu, důvodem byly rozpory s Fidelem Castrem a tehdejšími představiteli Sovětského svazu. Dokonce se rozšířila fáma, že Castro se s Guevarou pohádal tak tvrdě, že ho v hádce zabil. CIA, která šla velmi tvrdě po Guevarovi, se v první fázi také přikláněla k této lži, protože potřebovala potlačit stále stoupající kult kubánské revoluce na americkém kontinentě. Guevara ale ve skutečnosti odjel z Kuby šířit revoluci do dalších států, nejprve do Zairu a poté do Bolívie (valný úspěch však neměl).<sup>179 180 181</sup>

---

<sup>176</sup> *iDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Před 50 lety popravili Che Guevaru, snílka s astmatem a rukama od krve.

<sup>177</sup> *BBC* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Che Guevara. (vlastní překlad)

<sup>178</sup> CASTANEDA, Jorge. *Companero: The Life and Death of Che Guevara*. USA : Vintage. 1998. 78 – 89 s. (vlastní překlad)

<sup>179</sup> *societyMAG* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Che Guevara: Paradox dějin. Komunistka nebo žoldák.

<sup>180</sup> *BBC* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Che Guevara. (vlastní překlad)

<sup>181</sup> *iDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Před 50 lety popravili Che Guevaru, snílka s astmatem a rukama od krve.

Při poslední návštěvě OSN pronesl řeč, která dávala tušit, že by mohl bojovat proti imperialismu téměř kdekoli na světě. Před svým odchodem do Konga v roce 1965 napsal v dopise svým rodičům „Věřím v ozbrojený boj jako jediné řešení, aby se bojující národy osvobodily... Mnozí říkají, že jsem dobrodruh, a opravdu jím jsme. Jenomže jsem poněkud odlišný. Jsem z těch, kdo dávají v sázku život, aby prokázali svou pravdu. Může se stát, že tohle bude poslední bitva.“ Roku 1966 odjel Guevara do Bolívie, kde 11 měsíců bojoval proti přesile, zužován záchvaty astmatu, bez zásob a bez podpory místních obyvatel. Na základě udání byla jeho partyzánská skupina 8. října 1967 zadržena. O den později byl Guevara popraven ve vesnici La Higuera.<sup>182 183</sup>

Tělo Guevary bylo umyto a vystaveno v prádelně nemocnice ve Vallegrande. Ruce mu byly uříznuty kvůli identifikaci. Poté ho pohřbili ve Vallegrande v místě, kde bolivijská vláda posléze postavila letištní dráhu. V červenci 1997 byly jeho ostatky přepraveny na Kubu, kdy byl v říjnu 1997 pohřben v mauzoleu pod jeho památníkem v Santa Claře.<sup>184</sup>

#### 5.4 Nikita Chruščov

Čtvrtý generální tajemník a druhý vůdce SSSR Nikita Sergejevič Chruščov se chopil moci v září 1953 po smrti Josifa V. Stalina a působil zde až do své penzionace v říjnu 1964.

Narodil se 15. dubna 1894 a pracoval jako kovodělník. Politickou kariéru začal budovat s pomocí Lazara Kaganoviče již během ruské občanské války. V roce 1939 byl Stalinem poslán vládnout na Ukrajinu, kde pokračoval v jeho čistkách. Za druhé světové války se osobně účastnil bitvy o Stalingrad. Po válce působil jako Stalinův poradce.

Po jeho smrti v březnu 1953 se zapojil do bojů o moc, a ještě téhož roku uspěl. Na XX. sjezdu KSSS přednesl slavný projev *Kult osobnosti a jeho důsledky*, kde kritizoval Stalinovy diktátorské praktiky. I přes jeho snahu o zlepšení života běžných lidí (například omezení výdajů na zbrojení), byla jeho vláda často neefektivní. Jeho snaha o zbudování

---

<sup>182</sup> *iDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Před 50 lety popravili Che Guevaru, snílka s astmatem a rukama od krve.

<sup>183</sup> *societyMAG* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Che Guevara: Paradox dějin. Komunistka nebo žoldák.

<sup>184</sup> *iDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Před 50 lety popravili Che Guevaru, snílka s astmatem a rukama od krve.

„agrokomplexů“ sklídila spíše kritiku. Po odstavení Georgije Malenkova z postu předsedy rady ministrů a jeho nahrazením svým spojencem Nikolajem Bulganinem se začal snažit o pozvolné uvolňování tvrdého represivního režimu. I přes tento fakt, ale v roce 1956 krvavě potlačil maďarský pokus o kontra-revoluci. O rok později čelil prvnímu pokusu o puč, který odvrátil, ale spiklence (Kaganoviče, Molotova a Malenkova) popraviti nenechal.

Nesporné zásluhy o zmírnění totalitního režimu, ale nemohou skrýt jeho neochvějnou víru v socialismus a přesvědčení o pravdě marxisticko-leninských idejí. Za jeho vlády došlo ke Karibské krizi a byla zbudována Berlínská zeď, ale zároveň propustil miliony vězňů z gulagů – za což si vysloužil obvinění ze zrady od spolustraníků.

Říjen 1964 byl pro něj osudový. Lidé kole Brežněva zosnovali tentokrát úspěšné spiknutí a odstavilo ho od moci. Byl penzionován a dožil ve vesnici nedaleko Moskvy.<sup>185 186</sup>

### 5.5 První kubánská krize

Američané se rozhodli situaci vzniklou Castrovým převratem řešit nakonec i silou, ale s důvody vyhnutí se zhoršení vztahů s ostatními komunistickými mocnostmi zvolili využití CIA (americká rozvědná služba) oproti velké, oficiální vojenské operaci. Z celkového počtu cca 1500 ozbrojených mužů, tvořila většina exulantů vycvičených právě CIA v Guatemale – Brigáda 2506. Dne 17. dubna 1961 se na jihu ostrova vylodili s cílem svrhnout Castrův režim, na pláži *Playa Giron*, která se nachází v ústí zálivu *Bahía de Cochinos*, odtud název celé akce – invaze v zátocy Sviní.<sup>187</sup>

Plány pro operaci se začaly tvořit v roce 1960 a v srpnu tohoto roku americký prezident Eisenhower schválil rozpočet 13 mil. dolarů. Původní plán *operace: Pluto* bylo vylodění blízko města Trinidad ležícího asi 270 km jihovýchodně od Havany. Po prezidentských volbách v roce 1960 byl plán předložen Kennedymu a opět schválen v celém rozsahu. Během příprav byl tento plán odmítnut ministerstvem zahraničních věcí a CIA přešla k alternativní verzi, jež počítala s invazí do zátoky Sviní a na nedaleké letiště. To měla být

---

<sup>185</sup> KHRUSHCHEV, Sergei N. *Nikita Khrushchev and the creation of a superpower*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 2000. 766 s.

<sup>186</sup> ILIC, Melanie; SMITH, Jeremy. *Soviet state and society under Nikita Khrushchev*. USA: Routledge, 2009. 240 s. (vlastní překlad)

<sup>187</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 30 – 32 s.

verze přijatelnější pro svět, jelikož se v oblasti vyskytovalo méně vojenského i civilního obyvatelstva, a tudíž byla větší šance na utajení operace – přesněji americké účasti na kontrarevoluci. Plán na *operaci: Zapata* byl schválen 4. dubna 1961.<sup>188</sup>

Výcvik jednotek byl zakázán na americkém území, a tak byla pěchota cvičena na základnách CIA v Guatemale.

Dnešní zprávy naznačují, že kubánská armáda, ruská KGB, ale i britská MI6 věděli o operaci dříve, než začala. Mimo klasických výzvědných kanálů se informace rozšířila zcela běžně, mezi účastníky operace přebývajícími toho času v Miami. Článek *Washington Post* z dubna 2000 také naznačuje, že CIA byla o všech těchto skutečnostech zpravena, ale rozhodla se je prezidentu Kennedymu nesděliti.<sup>189</sup>

Dne 15. dubna 2016 v přibližně 6:00 kubánského času útočí 8 bombardérů B-26 Invader rozdělených do tří skupin na dvě letiště blízko Havany a jedno nedaleko Santiaga. Všechny stroje CIA připravila tak, aby vypadaly jako kubánská letectva (FAR). Letadla vzlétla z Nikaragui a byly pilotovány kubánskými exulanty. Jeden stroj byl kubánskou protivzdušnou obranou sestřelen. O cca 90 minut později je další stroj se stejným označením poslán podél Kuby na Floridu, kde oficiálně žádá o azyl. Pilot je speciálem CIA tajně poslat zpět k Brigádě 2506. Kubánská vláda obviňuje USA z útoku, ta se ale brání a ukazuje fotky letadla, které dostalo azyl.<sup>190</sup>

16. dubna 1961 – na základě špionážních fotografií ukazujících kubánskou vojenskou techniku prezident Kennedy odvolává další bombardování naplánované na další den ráno.

17. dubna 1961 – den invaze. Celá operace začala okolo 6:30 místního času. Stalo se hned několik událostí, jež narušily průběh operace. Gumové čluny předsunutých jednotek se poškodily o korálové útesy, jež rozvědka neznala. Místní milice stačila informovat armádu, než byla přemožena. Jeden z člunů se zhruba 200 vojáky byl napaden kubánským letectvem a musel přistát jinde. Posádka ovšem přišla o většinu zbraní a vybavení. Parašutisté, kteří měli za úkol připravit uzavírky silnic, byli shozeni jinam a přišli o

---

<sup>188</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 32 – 34 s.

<sup>189</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 34 – 45 s.

<sup>190</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 34 – 45 s.

vybavení v močálech. Kolem poledního Fidel Castro rozhlasem informoval obyvatele o útoku kontrarevolucionářů, jež přišli vraždit a připravit lid o práva a důstojnost.<sup>191</sup>

18. dubna 1961 – kubánské jednotky tlačí jednu ze tří invazních sil zpět do moře. Bombardér B26 pilotovaný agenty CIA ničí konvoj 12 autobusů a nákladních automobilů dopravující personál a techniku na bojiště.

19. dubna 1961 – během posledního náletu jsou sestřeleny dva invazní bombardéry. Bez přímé letecké podpory, s nedostatkem munice a posupujícím nepřítelem před sebou je další část invazních sil vystavena masakru kubánské artilerie. Dva americké torpédoborce evakuují vojáky ze zálivu.

20. dubna 1961 – probíhá pátrání po přeživších. Zachráněno cca 30 osob.

Z celkového počtu skoro 1 500 mužů bylo 1 200 zajato. Z těchto se po soudech a vyjednávání vrátilo do USA v prosinci 1962 zhruba 1 100 výměnou za potraviny a léky v hodnotě 53 mil. dolarů. Zbytek byl popraven, nebo nepřežil věznění.

Fidel Castro následně po invazi žádá SSSR o pomoc.<sup>192</sup>

## 5.6 Kubánská raketová krize

Chruščov je v nelehké situaci, ale rozhodne se pomoci instalací balistických raket středního doletu R-12 na Kubánském území. V podstatě tím sleduje vlastní zájmy a odpovídá na americké rozmístění raket v Turecku a Itálii. Rakety jsou dovezeny v polovině roku 1962.<sup>193</sup>

Tato skutečnost probíhá bez povšimnutí amerických tajných služeb, ale záhy se začínají šířit zvěsti. Prezident Kennedy varuje Sovětský svaz před takovýmto chováním, povolává 150 000 záložníku a je ubezpečen, že se takto neděje. Nicméně dává CIA za úkol situaci prověřit. Americký špionážní letoun U-2 pořídí 16. října 1962 fotografie, které mluví proti ruskému tvrzení. Kennedy jedná s ruským ministrem zahraničí, ale je mu opět sděleno, že Rusové pouze pomáhají Kubě se zemědělstvím a na rakety ani nedojde. Je svolána skupina

---

<sup>191</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 34 – 45 s.

<sup>192</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 45 – 55 s.

<sup>193</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 55 - 58 s.

prezidentových poradců a řeší se americké možnosti. Kennedy zamítá možnost preventivního úderu a nechává udělat další fotografie.<sup>194</sup>

Nakonec je rozhodnuto o čistě vojenské blokádě. Prezident Kennedy vystupuje 22. října v televizi a sděluje USA a celému světu, že 24. začíná blokáda ostrova a jakákoliv raketa vypálena z Kuby bude považována za válečný akt SSSR proti USA. Chruščov posílá zprávu, že nechápe americké jednání a že Kennedy ohrožuje světový mír. V zemích Varšavské smlouvy začíná mobilizace. Američané začínají skupovat veškeré zboží a staví atomové kryty.

Všechny válečná plavidla jsou zastavena dle Chruščovova příkazu před americkou blokádou, tankery smějí projet. Armáda nacvičuje na území USA i v západním Berlíně.

O tři dny později – 27. října 1962 – Chruščov uznává přítomnost raket na Kubě na základě fotografií předložených radě OSN a naznačuje prostor k jednání. Situace se vyostřuje při sestřelení amerického letounu U-2 nad Kubou, které je svévolnou akcí ruského vojáka. Pilot zahyne ve vraku a vztahy se vyostřují. Prezident Kennedy dává SSSR jasné ultimátum: „Odklid’te rakety do 48 hodin, nebo to uděláme my!“<sup>195</sup>

Bratr prezidenta Robert Kennedy, úřadující ministr spravedlnosti dojedná dohodu se sovětským velvyslancem Dobryninem. Sověti odvezou rakety za slib USA nevměšování se do Kubánské politiky a deinstalaci raket z Turecka a Itálie.

Již 28. října 1962 Chruščov souhlasí a krize je zažehnána.<sup>196</sup>

### **5.7 Důsledky kubánských krizí**

Důsledkem první kubánské krize bylo uvědomění Fidela Castra, že USA má zájem na jeho odstranění a jen tak lehce se nevzdá. Zároveň jeho popularita na Kubě vzrostla. Také se začal ještě více přiklánět k SSSR jak pro pomoc s ochranou země, tak ideově.

Celá latinská Amerika se upevnila v rozšířeném názoru, že USA nelze věřit. Stejně tak, ale dospěli k uvědomění, že lze vyhrát a spoustu levicově orientovaných skupin dostalo druhý dech při pohledu na prohru imperialismu.

---

<sup>194</sup> ABRHÁM, Vladimír. *Operace Anadyr: motivy sovětského rozmístění strategických raket na Kubě*. Časopis Historický obzor, Praha: Aleš Skřivan, 2002. 13 (5/6), 123-126 s.

<sup>195</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 74 - 95 s.

<sup>196</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 96 - 108 s.

Následná prosba Fidela Castra o vojenskou pomoc byla vyslyšena a brzy zažehla další, mnohem vážnější krizi. Pokud by jeden ze státníků (Kennedy, Chruščov) postupovali jinak, než jak se událo, je velká pravděpodobnost, že by uvrhli svět do jaderné války. Castro i Guevara se mnohokrát nechali slyšet, že být rakety jejich, odpálili by je. Z následných jednání o finální podobě dohody byl Castro v podstatě vyřazen, což nesl velice těžce.

Názorů na to, kdo je vítězem raketové krize z roku 1962, je několik. Američanům je připisováno pro jejich neústupnost a dosažení stažení raket z Kubánského území.

Sovětům naopak pro získání slibu neútočení od USA a stažení raket Thor a Jupiter z Turecka a Itálie.

Tento druhý krok je ale sporný, jelikož již na začátku roku 1962 vrchní rada NATO schválila Kennedyho plán a demontáž těchto zastaralých raket a jejich nahrazení ponorkami s taktickými střelami. Na druhou stranu údaje americké výzvědné služby uvádí, že v říjnu 1962 disponoval Sovětský svaz maximálně 80 mezikontinentálními balistickými raketami, kdežto USA mělo 170 těchto raket a 8 ponorek, každou s 16 střelami. Kdyby skutečně nastal jaderný konflikt, dá se předpokládat, že USA projde silnou destrukcí, ale SSSR by přestalo existovat.<sup>197</sup>

V konečném důsledku můžeme shrnout, že politici byli naštěstí ochotni slevit ze svých podmínek a principů pro dobro celého lidstva. Nebylo to poprvé, kdy se lidstvo ocitlo na prahu totální války, ale zato nejbliže – generál Douglas MacArthur žádal o povolení využít jaderné zbraně za války v Koreji, ale prezident Eisenhower to nedovolil.<sup>198</sup>

## 5.8 Následující vývoj

V následujících letech po raketové krizi vztahy Moskvy a Havany ochladly. Tím, že byl Castro v podstatě odstaven od finální dohody, která ukončila raketovou krizi, již neměl v Sovětský svaz tak velkou důvěru. Na přelomu 50. a 60. let 20. století, proto začal úzce spolupracovat s Československem. Výměnou za cukr na reexport, byly na Kubu vyváženy lehké zbraně, zemědělská vozidla i filmy. Česká strana dokázala svému kubánskému

---

<sup>197</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 133 - 176 s.

<sup>198</sup> NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 133 - 176 s.

protějšku vrátit dřívější diplomatickou rovnováhu a zřídit v Havaně své velvyslanectví. Přes Československé zastupitelské úřady se následně začaly stabilizovat i vztahy se Sovětským svazem a zbytek socialistického východního bloku.<sup>199</sup>

### 5.9 Pražské jaro a obrat k Sovětskému svazu

Porážka kubánské expedice spolu se smrtí Guevary v Bolívii roku 1967 začala nové stádium ve vývoji revoluce. Její historie se v nadcházejících dvaceti letech měla odvíjet v těsném spojení se Sovětským svazem, a to v zahraničních záležitostech, kulturní oblasti, hospodářské politice, a dokonce i ve vlastní struktuře vlády. Kuba se měla podřídit a přizpůsobit sovětskému obrazu.<sup>200</sup>

Všude po světě přetrvávala víra studentů, že stará politika je postupně podemlívána, ještě posílena vývojem v Československu, který byl všeobecně vnímán jako signál možných změn ve zbytku sovětského bloku. V lednu 1968 byl odvolán starý stalinistický vůdce Antonín Novotný a nahradil ho mladší Alexander Dubček, který začal prosazovat „socialistickou demokratickou revoluci“. V dubnu otištěný „Akční program“ prohlašoval, že socialismus nemůže být vybudován bez otevřené výměny názorů a demokratizace celého sociálního a politického systému“. Zvenčí se o celém procesu informovalo jako o „Pražském jaru“.<sup>201</sup>

Brutální odpověď Sovětů přišla 21. srpna 1968, kdy do Československa vpadla vojska Varšavské smlouvy pod vedením Sovětského svazu a v Praze nastolila novou prosovětskou vládu. Mnozí Kubánci, i ti z Castrovi těsné blízkosti, měli za to, že taková intervence vzbudí kubánské nepřátelství a kritiku. Dostalo se jim však nepříjemného překvapení.

V celém světě byl rok 1968 klíčový, od Vietnamu po Spojené státy, od Francie po Mexiko a od Československa po Kubu.<sup>202</sup>

Stejně jako zásah Sovětského svazu do „Pražského jara“, zaujala Kuba podobné stanovisko i o desetiletí později, kdy podpořila sovětskou invazi do Afganistánu v roce

---

<sup>199</sup> BORTLOVÁ-VONDRÁKOVÁ, Hana. *Československo a Kuba v letech 1959–1962*. Praha: FF UK, ed Scholia. 2011. 188 s

<sup>200</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 295 s.

<sup>201</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 297 s.

<sup>202</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 295 s.



1979. Castro byl přesvědčen o významu sovětské strategické moci a věřil v pevnost sovětských institucí, a to až do té doby, než náhle v roce 1991 Sovětský svaz vymizel. Věřil tomu, že ukázněná komunistická strana je pro Kubu nutností, a dokonce i poté, co se Sovětský svaz rozpadl, nadále kladl důraz na důležitost jedné strany.<sup>203</sup>

Zhroucení Sovětského svazu v roce 1991 a formální ukončení studené války vyvolávalo očekávání, že to povede k postupné normalizaci vztahů mezi Kubou a USA. Alespoň takový byl předpoklad zemí Evropské unie. Rozšířily své ambasády, zvýšily úroveň kontaktů a nastolily problém podpory ekonomických vazeb. Uznávaly, že Kuba již nemá žádného vojenského spojence mezi nukleárními velmocemi mimo americký kontinent, že v ničem neohrožuje USA ani Latinskou Ameriku, a že již není schopna vysílat vojáky do Afriky. To byl evropský pohled, který však Washington do značné míry nesdílel. Američtí politikové, jak republikáni, tak demokraté, se zdaleka nesnažili najít nové vztahy s Kubou. Naopak posilovali svůj antagonismus.<sup>204</sup>

## 5.10 Současnost

Fidel Castro předal moc svému bratrovi Raúlovi v roce 2008 poté, co v roce 2006 vážně onemocněl. V kubánském politickém dění se ale snažil být přítomný až do své smrti 25. listopadu 2016. Kuba a většina Latinské Ameriky se po jeho smrti ponořila do smutku. Fidel Castro zemřel ve věku devadesáti let.<sup>205</sup>

Od svého nástupu do čela země v roce 2008 nechal Raúl uskutečnit několik zmírňujících reforem, šlo například o liberalizaci zemědělství, úpravu daňové politiky, snížení množství zaměstnanců ve veřejném sektoru, povolení omezeného soukromého podnikání, zlepšení dopravní infrastruktury, bytové politiky, přístup k internetu<sup>206</sup>

Takzvané oteplení vztahů s USA přichází až za vlády prezidenta Baracka Obamy a začalo v prosinci 2014, kdy došlo k rozhodnutí o znovuotevření ambasád a k oznámení o obnově

---

<sup>203</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 298 s.

<sup>204</sup> GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 372 s.

<sup>205</sup> *iDnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2018-01-22]. Z Kuby přišly zvěsti o smrti Fidela Castra, režim to nekomentoval.

<sup>206</sup> *ASCE Cuba* [online]. 2014 [cit. 2018-01-22]. Economic challenges facing the Cuban authorities. (vlastní překlad)

vztahů obou zemí. Obnovení diplomatických vztahů předcházela osmnáct měsíců trvající vyjednávání, ta byla iniciována a podporována papežem Františkem. V rámci obnovení těchto vztahů Kuba propustila 53 politických vězňů. Spojené státy na oplátku zmírnily omezení bankovního systému, zvýšily finanční dary zasílané na Kubu z 2 000 USD na 8 000 USD ročně, navýšily povolený limit pro dovoz zboží z Kuby a povolily investice do drobného podnikání spolu s dovozem stavebních materiálů soukromým podnikatelům.<sup>207</sup>

V dubnu 2015 na summitu Severní a Jižní Ameriky v Panamě se poprvé po několika dekádách setkali prezidenti USA a Kuby. Další měsíc byla Kuba odstraněna ze seznamu zemí podporující terorismus, na který byla umístěna v roce 1982, a to díky podpoře latinskoamerických levicových hnutí.<sup>208</sup>

V lednu 2016 byla schválena nová pravidla pro cestování na Kubu.<sup>209</sup>

V únoru 2016 podepsali ministři dopravy USA a Kuby dohodu o zavedení 110 přímých letů denně mezi oběma zeměmi.<sup>210</sup>

Prezident Barack Obama navštívil Kubu v březnu 2016 a stal se tak prvním prezidentem USA, který po téměř devadesáti letech navštívil tento ostrov. Přestože Obama několikrát vyzval kongres k uvolnění finančního a obchodního embarga, senát USA byl proti a tento krok prozatím zůstal v nedohlednu.<sup>211</sup>

Nynější americký prezident Donald Trump v červenci 2017 ohlásil výraznou změnu politiky otevřenosti vůči Kubě, kterou nastolil jeho předchůdce v Bílém domě Barack Obama. Prohlásil, že provádí zvrát ve „zcela jednostranné dohodě Obamovy vlády s Kubou“. Podle Trumpa je zapotřebí uzavřít novou dohodu mezi oběma státy, která „bude dávat smysl“ a bude „ku prospěchu kubánskému lidu“. Uvedl, že nová politika zpřísní

---

<sup>207</sup> *The White House* [online]. 2014 [cit. 2018-01-22]. Fact Sheet: Charting a new course for Cuba. (vlastní překlad)

<sup>208</sup> *ASCE Cuba* [online]. 2016 [cit. 2018-01-22]. Why Cuba is a state sponsor of terror. (vlastní překlad)

<sup>209</sup> *The White House* [online]. 2014 [cit. 2018-01-22]. Fact Sheet: Charting a new course for Cuba. (vlastní překlad)

<sup>210</sup> *USA Today* [online]. 2018 [cit. 2018-03-31]. DOT awards Cuba flights to American, Delta, JetBlue, Southwest and United Airlines. (vlastní překlad)

<sup>211</sup> *The White House* [online]. 2014 [cit. 2018-01-22]. Fact Sheet: Charting a new course for Cuba. (vlastní překlad)

pravidla týkající se cestování a zasílání finančních prostředků na Kubu. Zároveň ale slíbil, že nezruší některé diplomatické a obchodní vazby a neodstěhuje americké velvyslanectví z Havany. Komerční lety mezi USA a Kubou budou pokračovat dál a Američané dál budou moci vyvážet kubánské zboží do Spojených států. Trump odsoudil „brutální“ charakter vládnoucího režimu na Kubě v projevu, v němž odsoudil dohodu dosaženou Obamou jako dokument, který „nepomůže kubánskému lidu a pouze obohacuje režim“.<sup>212</sup>

213 214

---

<sup>212</sup> *E15.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-01-22]. Trump: Ruším jednostrannou dohodu Obamy s Kubou, zemi vede brutální režim.

<sup>213</sup> *USA Today* [online]. 2017 [cit. 2018-01-22]. Trump cracks down on U.S. business and travel to Cuba. (vlastní překlad)

<sup>214</sup> *iDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-01-22]. Trump mění politiku otevřenosti vůči Kubě, chystá přísnější pravidla.

## 6 Praktická část

### 6.1 Důvod odjezdu

Důvody přemístění z Kuby se u všech informátorů neshodují, i když politické a ekonomické důvody patří k těm důležitějším. Velkou roli v tomto případě hraje i doba, kdy se k odchodu rozhodli. Česká republika je nyní (po Sametové revoluci) vnímána na Kubě z jiné perspektivy, tedy u těch, kteří ji vůbec vnímají. Jedna informátorka se před dokončením této práce rozhodla pro návrat do vlasti.

*„Přišel jsem do Československa v roce 1971, když mi bylo 21. Dostal jsem možnost jet za prací a podívat se někam dál, tak jsem toho využil. Ne, že bych se měl vyloženě špatně, ale myslel jsem, že si polepším. Tak nám to taky slibovali.“*<sup>215</sup>

Jeho přítel Domingo přišel spíše z politických důvodů.

*„Přišel jsem hledat lepší život. A to, že tu byla práce bylo o to lepší. Československo jsem znal, rodiče mi o něm říkali. U nás se mi nelíbila ta politika, tady je svoboda, ale doma...je to špatný.“*<sup>216</sup>

*„Hlavní důvod pro odchod pro mě byla možnost podívat se jinam, a hlavně si vydělat. U nás to nebylo ideální. Navíc to byla možnost, jak finančně pomoci zbytku rodiny. Tátu už nemám, ale maminka je doma s šesti sourozenci.“*<sup>217</sup>

*„Řekla bych, že jsem měla docela štěstí. Když jsem byla na pláži s kamarády, potkali jsme skupinku Evropanů a dali se s nimi do řeči. Večer jsme šli společně tancovat do klubu. Když mě jeden z nich viděl tančit nabídl mi práci v jeho tanečním studiu v Čechách. Nejdřív jsem si myslela, že mě chce jenom sbalit. Druhý den svojí nabídku přišel zopakovat. Pořád jsem mu moc nevěřila, ale vyměnili jsme si na sebe čísla s tím, že by zařídil vše potřebné a dal mi vědět. Odkývala jsem mu to a myslela, že už se nikdy neozve, ale asi za měsíc mi volal s tím, že vše dojednal a posílá vací dopis. Pak už to šlo celkem rychle.“*<sup>218</sup>

---

<sup>215</sup> Informátor José, 68 let

<sup>216</sup> Informátor Domingo, 52 let

<sup>217</sup> Informátorka Isabella, 29 let

<sup>218</sup> Informátorka Zamira, 28 let

*„Šla jsem do Čech za láskou. Můj současný manžel byl na půlroční pracovní stáži na Kubě, když jsme se poznali. Po jeho návratu sem, jsme si nejdřív jenom psali. Nakonec jsme pochopili, že abychom mohli být spolu musím já za ním. Už tehdy to tady bylo „volnější“ než u nás. Manžel se navíc jako elektrotechnik neměl špatně. Dokonce dostal byt! Akorát vyřídit povolení ke stěhování bylo strašný.... Trvalo to celý skoro tři roky, než jsem mohla odjet. Ale povedlo se, no.“*<sup>219</sup>

*„Dostala jsem se do České republiky na studijní pobyt. Chtěla jsem studovat a zároveň se dostat z Kuby. Pokud to půjde ráda bych tady zůstala. Sice to už u nás není takové jako z vyprávění mých rodičů, ale svobodnou zemi si představuji jinak. Chtěla bych se podílet na určování své budoucnosti, ne aby mi jí někdo řídil.“*<sup>220</sup>

Velice podobný pohled na situaci má i mladý řidič Alexis.

*„Už jsem to tam nemohl vydržet. Několik mých známých také emigrovalo, povětšinou do Států (USA), ale tam já nechci. Nemyslím si, že by to bylo dobrý místo pro život...zvláště když jste z Kuby. Tady to lidi neřeší.“*<sup>221</sup>

*„Dlouho jsem přemýšlel co dělat. Asi to bylo o odvaze. Chtěl jsem z Kuby odjet, ale dlouho jsem to odkládal. Zpětně musím přiznat, že jsem asi bál té změny, ale teď jsem rád. Pořád sleduju, co se doma děje a chtěl bych se tam jednou vrátit, ale ne teď. I když doufám, že se politická situace nakonec jednou změní. Tenhle stav už trvá moc dlouho.“*<sup>222</sup>

## **6.2 Rodina a vztahy**

Člověk, jakožto společenský tvor potřebuje k naplňování svých vnitřních tužeb udržovat i vytvářet nové, sociální vazby. Sociální skupiny, ve kterých se jedinec pohybuje, mohou ovlivňovat jeho rozhodování i vnímání dění okolo něj. Proto byl do výzkumných otázek zařazen i segment zohledňující sociální zázemí a síť.

*„Mám to štěstí, že jsem potkala hodného člověka, který chápal, že se kvůli němu vzdávám svého domova. Dnes už není takový problém navštívit rodinu na Kubě, ale není to levná záležitost. Kontakty tak udržujeme spíše přes internet. Rodiče už jsou sice po smrti, ale*

---

<sup>219</sup> Informátorka Maríia, 62 let

<sup>220</sup> Informátorka Veronica, 23 let

<sup>221</sup> Informátor Alexis, 34 let

<sup>222</sup> Informátor Enmanuel, 45 let

*bratrova rodina se rozrůstá. Stejně tak i my čekáme vnoučátko. Náš syn má za přítelkyni Češku, byla bych radši, kdyby se vzali, ale je to holt na nich.“*<sup>223</sup>

*„Moje manželka je Češka, seznámili jsme se tady. V práci. Dělala v účtárně a já si tam chodil pro výplatu. Takže jsem tam chodil rád. Většinou se na mě smála, tak jsem se jednou odhodlal a svojí, hroznou češtinou se zeptal, jestli by nechtěla jít tancovat. Myslím, že právě to zabralo. Vy Češi, na tanec moc nejste. Já už teda dneska taky netancuju, ale dřív to jó, to sem chodil často. (...) Mámě dvě děti, holky. Už má každá svojí rodinu. Jedna bydlí tady na Kladně a druhá se s manželem přestěhovala do Prahy. Vidáme se často.“*<sup>224</sup>

*„S rodiči i ségrou jsem v kontaktu často. Hodně si voláme přes Skype. Hodně mi chybí, ale stejně tu chci zůstat. Čeští kluci jsou jiní než Kubánci. S jedním jsem chodila ale nefungovalo nám to. Můj současný přítel je tady taky jako student. Je ze Španělska, takže je to o hodně snazší – minimálně teda v komunikaci.“*<sup>225</sup>

Jazykovou bariéru ve vztazích vnímá negativně i Alexis. Díky jeho práci, kde se vídá především s cizinci, jeho čeština poměrně stagnuje.

*„Rodinu na Kubě už nemám, jenom vzdálené příbuzné. Tady taky nikoho nemám, teda jako ne nastálo... V Praze se pořád něco děje tak mám spoustu kamarádů. V práci se pořád s někým bavím, a protože Uber využívají více cizinci, tak mi tolik ještě nejde čeština.“*<sup>226</sup>

*„S přítelem se chceme příští rok brát. Poznali jsme se v práci na Kanárských ostrovech, on je Čech. Po dvou letech tam, jsme teď přijeli sem. Aktuálně bydlíme u jeho rodiny. S jeho maminkou vycházíme dobře, i když si myslím, že nevěřila, že nám to vydrží. Za svojí rodinou lítám většinou dvakrát do roka. Snažím se mamince finančně pomáhat jsme docela velké rodina.“*<sup>227</sup>

*„S rodinou doma na Kubě si voláme. Za tu dobu, co bydlím tady, jsem tam ještě nebyl. Moje přítelkyně je Češka, jsme spolu teprve krátce, ale ona by na Kubu chtěla na dovolenou. Já nevím, jestli jsem na to připravený, možná by se mi totiž nechtělo zpátky.*

---

<sup>223</sup> Informátorka María, 62 let

<sup>224</sup> Informátor José, 68 let

<sup>225</sup> Informátorka Veronica, 23 let

<sup>226</sup> Informátor Alexis, 34 let

<sup>227</sup> Informátorka Isabella, 29 let

*Doma spolu mluvíme španělsky, přítelkyně totiž dělá průvodkyni po Praze, mluví i anglicky a italsky.“<sup>228</sup>*

*„Tak s rodinou udržuju pravidelný kontakt, hlavně přes net. Zatím jsem tam nebyla, ale teď v létě se chystám. Už se moc těším. Chci sice zůstat tady, ale rodina mi chybí. (...) Našla jsem si tady přítele. Pracuje ve stejném tanečním studiu jako já a taky to není Čech. Je z Jamajky. Na rozdíl ode mě už má trvalý pobyt.“<sup>229</sup>*

*„Já jsem rozvedený. Bývalá manželka je Češka, ale našla si někoho jiného. Mám pocit, že manželství a vlastně všechny vztahy berete úplně jinak než my. Pro nás byla rodina vždycky to nejdůležitější a vlastně až posvátná. Vy Češi, vy jste...no zkrátka ignoranti. Pořád se někam honíte, a nic z toho. Možná za to může i víra. Tady nikdo v nic nevěří...“<sup>230</sup>*

### **6.3 Práce, jazyk a celková integrace**

Snaha o ucelení vzhledu do zázemí, ze kterého informátoři pocházejí přinesla otázky na zaměstnání, jazykové bariéry a vypořádávání se s nimi i obecně celý proces integrace a adaptace.

*„Protože jsem v České republice již docela dlouho, problém s jazykem nemám, i když všichni hned poznají, že nejsem odsud i po telefonu. Mám tady krám s potravinami, není velký, ale uživí mě. Neměl jsem problém zapadnout, tady v Kladně a okolí bylo dost Kubánců co dělalo v Poldovce. I můj kamarád (informátor José) tam pracoval. Po rozvodu to nebylo jednoduchý a přemýšlel jsem, že bych se vrátil. No ale nakonec jsem to překonal a teď jsem spokojenej.“<sup>231</sup>*

*„Tak jak jsem už říkal. S tím vaším jazykem mám trochu problém, ale je to jen otázka času. Na práci si nestěžuju. Auto sice není moje, ale společnosti, pro kterou jezdím. To vůbec nevadí, práce je to dobrá a každý den poznám nové lidi. Baví mě to. Člověka nic nehoní,*

---

<sup>228</sup> Informátor Enmanuel, 45 let

<sup>229</sup> Informátorka Zamira, 28 let

<sup>230</sup> Informátor Domingo, 52 let

<sup>231</sup> Informátor Domingo, 52 let

*vstává, kdy chce, končí taky tak, prostě super. (...) Myslím, že jsem v podstatě zapadnul, sice se s moc Čechy nevidám, ale to nepovažuji za problém.* <sup>232</sup>

*„No tak doufám, že čeština už u mě po těch letech není problém. Myslím, že na jazyky jsem měla vždycky docela talent. Vzhledem k tomu, že dělám na recepci hotelu, tak si je procvičuju denně. Prvních pár let po tom, co jsem přijela jsem dělala různé překlady a korektury do španělštiny a angličtiny. Potom jsem přes manželova kamaráda sehnala místo v hotelu. Od té doby tam jsem. Je to hezká práce. (...) Integrace? Ano, myslím, že dobrý.* <sup>233</sup>

*„Práci jsem měl od příjezdu sem, až do roku 92 v Kladně v huti Poldi. Byla to těžká práce, ale peníze byly potřeba. Byli jsme na směně s Čechama, tak jsem česky učil postupně tam, a potom i s manželkou. Jsme v podstatě česká rodina.“* <sup>234</sup>

*„Já i přítel jsme pracovali v baru na Kanárech. Teď když jsme tady, tak děláme zase za barem v podniku jeho kamaráde ze školy. Chodí tam převážně cizinci, ale je to moc fajn. Každý večer je tam živo. Česky moc nemluví, zatím to nebylo potřeba. Já mluvím i anglicky a přítel anglicky a docela slušně španělsky. Zatím se tady úplně necítím, ale na druhou stranu moc Čechů nevidám, takže to normálně ani moc nevnímám.“* <sup>235</sup>

*„Za prací jsem přijela a moc mě baví. Tancuji díky tomu šestkrát v týdnu. Klienti jsou u nás zhruba půl na půl – Češi a cizinci. A tím, že i přítel není odtud, tak moc často česky nemluví, ale učím se.“* <sup>236</sup>

*„Po příjezdu do Prahy jsem nejdřív dělal průvodce pro španělský turisty – tam jsem i poznal Karolínu (přítečkyně informátora). Ale chtěl jsem učit stejně jako na Kubě, a nakonec jsem sehnal místo v jazykové škole. Občas ještě průvodce dělám, ale jenom jako brigáda. Češtinu si pořád zlepšuju, ale domluví se. Doma mluvíme hlavně španělsky.“* <sup>237</sup>

---

<sup>232</sup> Informátor Alexis, 34 let

<sup>233</sup> Informátorka María, 62 let

<sup>234</sup> Informátor José, 68 let

<sup>235</sup> Informátorka Isabella, 29 let

<sup>236</sup> Informátorka Zamira, 28 let

<sup>237</sup> Informátor Enmanuel, 45 let



*„Čeština je velmi náročný jazyk – zvláště některé vaše písmena, ale pomalu to jde. Ve škole máme něco česky, většinu anglicky. Tím, že přítel není odtud tak spolu mluvíme, taky španělsky.“* <sup>238</sup>

#### **6.4 Politika a vztahy USA – Kuba**

Po navázání kontaktu a prolomení ledů přešel plynule rozhovor ke svému hlavnímu bodu. I přes mírnou, avšak nevyslovenou, neochotu některých zúčastněných diskutovat naplno o politice, se nakonec všichni informátoři rozmluvili.

Část informátorů vyjádřila opatrné, pozitivní smýšlení tak událostmi poslední doby, ve kterém spatřují trend.

*„Revoluci ani krize si nepamatuji, to jsem byla ještě moc malá, a rodiče o tom se mnou mluvit nechtěli. Co si ale pamatuji je proti americká propaganda. Ale je to jako se vším obyčejní lidé jako jsem já spíše vnímají běžné problémy než politické hry. Nemyslím si, že by Castro měl kdy s Kubou špatné úmysly, ale něco se holt úplně nepodařilo. Jsem jenom ráda, že se věci postupně vyvíjejí k lepšímu. Systém se postupně uvolňuje. I když teď to zase vypadá, že by problémy mohl dělat Trump. Připadá mi, že mu vadí všichni Hispánci, nehledě na to, jestli jsou z Mexika, Haiti, Dominiky nebo od nás...“* <sup>239</sup>

*„Když Castro revoluce vrcholila pamatuji si, jak byli všichni nadšení a čekali velké změny. I ty přišly a nebylo jich málo. Vím, že hodně lidí odjelo, protože se báli – několik našich sousedů. Táta byl automechanik a změnu režimu vítal, doufal, že se konečně bude s obyčejnými lidmi jednat líp. Já šle po škole taky dělat rukama a pak mi nabídli možnost jít pracovat sem. (...) Myslím, že za pár let to u nás jako tady, ale ne hned no. Člověk ty malý podstatný změny vnímá třeba z televize a tak... Myslím, že to Castrova smrt to asi celý odstartovala. Tak uvidíme vid’.“* <sup>240</sup>

*„Já se snažím politiku sledovat i tady z Prahy. Dneska to díky internetu není takový problém a člověk se dostane i ke zprávám přímo od nás, nejenom těm oficiálním. Jak jsem říkal chtěl bych se domů jednou vrátit natrvalo, a mám pocit, že to jednou půjde. Ale určitě ne dřív, než se z vedení dostane i Raúl. Ale jsem optimista, proto jsem rozhodně uvítal,*

---

<sup>238</sup> Informátorka Veronica, 23 let

<sup>239</sup> Informátorka María, 62 let

<sup>240</sup> Informátor José, 68 let

*když se před pár lety zase otevřeli ambasády Ameriky (USA). Naše vzájemný vztahy jsou důležitý. Amerika (USA) je obrovská země a je to náš soused, vždycky nás budou ovlivňovat, ať už budeme chtít nebo ne.“<sup>241</sup>*

Mladší informátoři se zdáli být více otevření a hlavně radikálněji, ale i pozitivněji naladěni. Pokud by měl být uveden jeden společný faktor, potom by mělo být jmenováno očekávání. Očekávání, že během svého života zažijí velké změny ve své domovině.

*„Když jsem byla na Kanárech, tak jsme politiku docela řešili i s ostatníma Kubáncema. Lidí od nás je tam celkem dost, protože se tam dá dobře dostat. Všichni odešli, protože věděli, že jinde, a to hlavně na „západě“ je to prostě volnější. Peníze jsou samozřejmě velký motivační faktor. Když pak člověk vidí, co jinde ve světě jde a u nás všichni akorát nadávají a říkají důvody, proč to nejde. Ale hodně se to zlepšuje. Dokonce už se dá i tak ňák na oko podnikat. Tím, že k nám už zase jezdí americký turisti, a tak se to všechno zlepšuje, protože vozí peníze. Na Kanárech jsme se vždycky shodli, že třeba do deseti let to u nás bude jak na Floridě. Vedení se u nás vymění a Američani budou vozit peněz ještě víc. A díky tomu se dáme dohromady.“<sup>242</sup>*

*„Když se bavím s přítelem, jaký je to na Jamajce, tak si myslím, že se tam taky dostanem. Turisti už jezdit začali, ale Kuba toho určitě může nabídnout i víc. Byla jsem moc ráda, když se Obama začal víc přiklánět na naši stranu. Dřív byly vztahy mezi náma špatný, ale už se to obrací.“<sup>243</sup>*

*„Já osobně si nemyslím, že by naše minulost se Státy (USA) byla problém. Nejdřív nám pomohly, pak nás několikrát podrazily, ale teď už to vypadá dobře. Byla bych ráda, kdyby až odstoupí Raúl byly opravdu svobodné volby a lidi by rozhodli kudy se dál vydat. Když jsme třeba měli politologii, tak jsem se dozvěděla spoustu věcí, které by u nás mohli pomoci. Tenhle systém se už stejně pomaličku mění, tak nemůže vydržet navěky.“<sup>244</sup>*

*„Kolikrát se mě lidi v práci ptají: „Kdy už to u vás praskne?“. A já jim vždycky odpovím: „Už brzo, přijedte se podívat!“. A opravdu tomu věřím. Víš, historie je jedna věc, ale to naší generace nezajímá. Doma mluví o věcech, který jsme mi ani nezažili, a tak nás úplně*

---

<sup>241</sup> Informátor Enmanuel, 45 let

<sup>242</sup> Informátorka Isabella, 29 let

<sup>243</sup> Informátorka Zamira, 28 let

<sup>244</sup> Informátorka Veronica, 23 let

*míjej. A hlavně, v Americe (USA) je spousta našich lidí, takže vztahy máme vlastně super, protože tam (více méně) můžem. Já myslím, že to nebude dlouho trvat a Amerika (USA) bude náš partner.“<sup>245</sup>*

Jeden z informátorů byl o něco méně sdílnější. Toto mohlo způsobit rozčarování nad politikou obecně a následné ztráta důvěry v angažované osoby.

*„Abych se přiznal moc to nesleduju, jsem rád, že jsem tady a mám klid. Doma jsem se musel bát, že když udělám něco, co bych, podle některých, neměl něco se stane. Tady u vás jsou všichni, tak ňák...no asi ignoranti. Pokud vyloženě někoho neotravuješ, nikdy si tě nevsímá. A já si na to zvyknul a úplně mě to vyhovuje.“<sup>246</sup>*

---

<sup>245</sup> Informátor Alexis, 34 let

<sup>246</sup> Informátor Domingo, 52 let

## 7 Výsledky a diskuze

Předkládaná práce je příspěvkem k tématu vývoje vztahů USA a Kuby v historických souvislostech a za přispění pohledu Kubánských exulantů v České Republice.

Nejčastějším důvodem příchodu imigrantů byla ekonomická aktivita, která se změnila na trvalý pobyt a snaha najít politicky svobodnější zemi. Co se týká pracovní příležitosti, tak můžeme informátory rozdělit do dvou skupin. První skupina zde měla předem sjednané zaměstnání s tím, že jejich ekonomická situace byla ve zdrojové zemi na velmi dobré úrovni. Před příchodem na území českého státu měli kromě práce zajištěné i bydlení, případně vzdělání a ostatní aktivity. Kolektivním rysem této skupiny je kromě finančního zabezpečení i aktivní znalost anglického jazyka. Pro druhou skupinu byly hlavními faktory finanční problémy, ekonomická (vysoká nezaměstnanost, nízké mzdy) či politické nestabilita v původní zemi. Informátoři z této skupiny měli buď domluvenou jednorázovou práci přes blízkou osobu, nebo ji hledali až po příjezdu do Česka, a to včetně bydlení.

Ať již byly faktory jakékoliv ze zmíněných, tak informátoři byli konfrontováni se stejným problémem, a to jazykovou bariérou. Tito migranti se snaží vyrovnat svůj „handicap“ znalostí angličtiny. Zde přichází politováníhodné konstatování, že jim to v Čechách není moc platné. Absence „lingvy franky“ ve většinové společnosti není zdaleka tak alarmující, jako absence tohoto jazyka v nemocnicích, orgánech veřejné správy a celkově v institucích, které se pravidelně setkávají s cizinci s různou jazykovou vybaveností. Dle výpovědi informátorů většina Čechů ani nechce mluvit anglicky. I přesto se všem informátorům podařilo socializovat a navázat sekundární i primární vazby. Co se týká navazování kontaktů, tak míra socializace se zvětšuje spolu s délkou pobytu imigranta na území českého státu. To ovšem ani zdaleka neřeší absenci anglického jazyka u českých úředníků. Dle výpovědi dotazovaných se i po několika letech aktivního pobytu v ČR na úřadech stále setkávají s problémy kvůli špatné komunikaci a nedostatku informací. Většina informátorů udržuje aktivně transnacionální vztahy s rodinou i blízkými přáteli ve své zdrojové zemi. Komunikace je udržována zejména díky internetovým službám jako je Skype, Facebook, Twitter a Viber. Mezinárodní telefonáty probíhají spíše v omezené míře a to zejména díky své finanční náročnosti. Dochází i k osobnímu kontaktu, kdy cizinci jezdí

navštěvovat své rodiny do rodné země (opačně návštěvy neprobíhají), a to hlavně o křesťanských svátcích. Pobyt má vždy delší časový interval – nejčastěji kolem 30 dnů.

V současné době se dotazovaní situují do cílové země, Česko je momentálně jejich domovem. Výjimku tvoří informátorka Isabella, která se před dokončením této práce se svým přítelem rozhodla k návratu na Kubu. Tam mají v plánu s její rodinou provozovat penzion pro zahraniční klientelu. U jednoho z informátorů je fenomén tzv. permanentního provizoria, tedy stále zvažuje návrat do zdrojové země, ale nepodniká pro to prozatím žádné kroky.

U několika informátorů byla patrná snaha o segregaci, naopak od ostatních, kde byla zjištěna interkulturní strategie integrace. Dotazovaní zde úspěšně vytvořili sociální vazby, jsou ekonomicky aktivní a nevyhýbají se interakci s majoritní skupinou i když několik z nich se s ní z podstaty svého zaměstnání tolik neseťkává.

Problémem je již zmiňovaná jazyková bariéra. Nepatří sem samozřejmě tzv. druhá generace, která se zde narodila.

Naprostá většina informátorů se setkala s negativní stereotypizací a někteří i s diskriminací. O diskriminaci se jednalo v oblasti práce a sociálního zabezpečení.

Dalším problémem je „přehazování“ imigrantů mezi jednotlivými úřady s tím, že řešení je v nedohlednu. Pracovníci humanitárních organizací zaslali návrhy na změnu *Koncepce integrace cizinců*, ale byli odmítnuti kvůli „aktuálnějším“ tématům týkající se cizinců a migrace.

Další nevolí, se kterou se imigranti potkávají, je neuznání jejich vzdělání z původní země a „pořadí“ na úřadu práce.

Celkově jsou dotazovaní v České republice velmi spokojeni, a to včetně těch, kteří se setkali se zmíněnou diskriminací. A i když stále mají v paměti konfrontaci s úřady či jedinci, případně nesnadné začátky, tak se shodují v tom, že jsou zde velmi dobré podmínky pro život, ať už se jedná o dostupnost práce, občanskou vybavenost a celkově zde pociťují uvolněnou atmosféru.

## 8 Závěr

Kuba je jednou z mála zemí na světě, která viděla odcházet tři koloniální velmoci: Španělsko, Spojené státy a Sovětský svaz. Všechny zanechaly významnou stopu na ostrově a jeho lidu a trvalé dědictví ve stavbách i uměleckých dílech.

Historie Kuby se začala psát hned s objevením Amerického kontinentu. Ostrov byl jedním z výchozích bodů pro další expedice a základy kolonizování Nového světa.

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit vývoj vztahů USA a Kuby. V první části práce byla ukázána historie ostrova v kontextu všech relevantních faktů a měnících se zájmových skupin. Od původní, téměř 400 let trvající Španělské vlády se všemi jejími důsledky pro samotnou Kubu i celý Karibský region, přes působení Britského impéria, silící hnutí za nezávislost, intervence Spojených států amerických až po revoluci Fidela Castra. Ta zvýraznila Kubu na mapě světa na období následujících čtyřiceti let a zajistila ostrovu neustálou přítomnost na světové scéně.

Druhá část práce se věnovala kubánským exulantům pobývajících z různých důvodů na území České republiky. A to zejména jejich pohnutkám pro odcestování ze zdrojové země a jejich pohled na politickou situaci v ní. Dále se práce věnovala jejich pohledu na budoucí vývoj vztahů mezi jejich domovinou a Spojenými státy. Tohoto bylo dosahováno prostřednictvím techniky polostrukturovaných rozhovorů v daném prostoru.

Z výsledků šetření vyplynulo, že mezi hlavní faktory, které ovlivňují integraci, patří primárně zaměstnání a ekonomická situace imigranta. Pracovní zařazení je stěžejní pro seberealizaci, dále přináší finanční ohodnocení a v neposlední řadě i společenské uznání.

Kromě primárních sociálních vazeb jsou velmi důležité i ty sekundární, které se podařily navázat všem zúčastněným informátorům, a to i přes jazykovou bariéru a skutečnost, že česká společnost je z emické pozice primárně uzavřená a trvá déle navázání kontaktu. Z tohoto úhlu pohledu se musí cizinci zcela přizpůsobit a naučit se aspoň základy češtiny, buď formou odposlechu, anebo jazykového kurzu. Absence komunikace světovými jazyky je palčivá zejména na úřadech, ve státních orgánech a v zdravotnictví. Právě špatná jazyková vybavenost souvisí i s faktorem, který ovlivňuje integraci imigrantů v negativním smyslu. Jedná se o nedostatečnou informovanost a nesrozumitelnost, která převládá při komunikaci s úřady.

Ohledně otázek budoucnosti vidí respondenti další vývoj pozitivně. Jako faktor určující další uvolnění politické svobody na Kubě uvádějí odchod současného vůdce Raúla Castra z vedení země. Toto se zdá být ve světle faktu, že jeho funkční období letos končí a sám prohlásil, že již nehodlá pokračovat jako pravděpodobné.

Vztahy ze strany USA se snažil minulý prezident Barack Obama stabilizovat, a kromě opětovného nastartování incomingového cestovního ruchu směrem na Kubu byly vzájemně otevřeny diplomatické mise po několika desetiletích. Postupně tím zahájil i obchodní výměnu.

Nově jmenovaný americký prezident Donald Trump, ale některá z těchto rozhodnutí zpochybnil a chce nadále přezkoumat současné dohody. Podivné útoky domnělými sonickými zbraněmi na americké diplomaty z loňského roku situaci příliš neprospěli.

Závěrem lze tedy říct, že tento rok (2018) bude pro další vývoj rozhodující a velmi bude záviset na faktu, kdo se postaví do čela Kuby, pokud Raúl Castro skutečně odstoupí.

## 9 Seznam použitých zdrojů

ABRHÁM, Vladimír. *Operace Anadyr: motivy sovětského rozmístění strategických raket na Kubě*. Časopis Historický obzor, Praha: Aleš Skřivan, 2002. 13 (5/6), s. 123-126. ISBN 1210-6097

ANDERSON, Fred. *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America, 1754–1766*. Faber and Faber, 2001. 862 s ISBN 978-05-712-0535-6 (vlastní překlad)

BORTLOVÁ-VONDRÁKOVÁ, Hana. *Československo a Kuba v letech 1959–1962*. Praha: FF UK, ed Scholia. 2011. 188 s. ISBN 978-80-7308-357-1.

BRINKLEY, Alan. *John F. Kennedy: The American Presidents Series: The 35th President, 1961-1963*. New York: Henry Holt and Company, 2012. 202 s. ISBN 978-0-8050-8349-1 (vlastní překlad)

CASTANEDA, Jorge. *Companero: The Life and Death of Che Guevara*. USA : Vintage. 1998. 496 s. ISBN 978-0679759409. (vlastní překlad)

COE, Michael; SNOW, Dean; BENSON, Elisabeth. *Svět předkolumbovské Ameriky*. Praha : Knižní klub, 1997. 240 s. ISBN 80-7176-519-8

DE LOLLIS, Cesare. *Život Kryštofa Kolumba*. Praha: Melantrich, 1992. 295 s. ISBN 80-7023-123-8.

FRIEDMAN, Norman. *U.S. Cruisers, An Illustrated Design History*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press, 1984. 496 s. ISBN 978-0-87021-718-0. (vlastní překlad)

GOTT, Richard. *Kuba - Nové dějiny*. Praha : BB Art, 2005. 460 s. ISBN 80-7341-678-6.



HERSH, Burton. *Edward Kennedy: An Intimate Biography*. Berkeley: Counterpoint Press, 2010. 637 s. ISBN 978-1-58243-628-9 (vlastní překlad)

ILIC, Melanie; SMITH, Jeremy. *Soviet state and society under Nikita Khrushchev*. USA: Routledge, 2009. 240 s. ISBN 978-0-415-47649-2 (vlastní překlad)

JOHNSON, Willis Fletcher. *The History of Cuba*. New York: B.F. Buck & Company, Inc. 1920. 388 s. (vlastní překlad)

KAŠPAR, Oldřich. *Dějiny karibské oblasti*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 261 s. ISBN 80-7106-557-9.

KHRUSHCHEV, Sergei N. *Nikita Khrushchev and the creation of a superpower*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 2000. 766 s. ISBN 0-271-01927-1 (vlastní překlad)

KLEIN, Edward. *All to human: The love story of Jack and Jackie Kennedy*. New York: Pocket Star Books, 1996. 367 s. ISBN 0-671-50191-7 (vlastní překlad)

KLÍMA, Jan: *Zámořské objevy. Vasco da Gama a jeho svět*. Libri, Praha 2006. 272 s. ISBN 80-7277-326-7

MAROLDA, Edward J. *Theodore Roosevelt, the U.S. Navy and the Spanish–American War*. London: Palgrave Macmillan. 2001. 202 s. ISBN 978-0-8317-0302-8. (vlastní překlad)

MEAGHER, Michael E.; GRAGG, Larry D. *John F. Kennedy: A Biography*. USA: ABC-CLIO, LLC, 2011. 182 s. ISBN 978-0-313-35417-5 (vlastní překlad)

MORALES Dominguez, Esteban; PREVOST, Gary. *United States-Cuban Relations: A Critical History*. Lamham: Rowman & Littlefield, 2008. 166 s. ISBN 0739124439 (vlastní překlad)

NÁLEVKA, Vladimír. *Fidel Castro – Caudilo 20. století*. Praha: Epoque, 2009. 134 s. ISBN 978-80-7425-017-0

NÁLEVKA, Vladimír. *Karibská krize*. Praha : ISV. 2001. 242 s. ISBN 80-85866-89-7

OFFNER, John L. *An Unwanted War: The Diplomacy of the United States and Spain over Cuba, 1895–1898*. USA: University of North Carolina Press, 1992. 306 s. ISBN 0-8078-2038-5 (vlastní překlad)

O'BRIEN, Michael. *John F. Kennedy: A Biography*. New York: St. Martin's Press, 2005. 909 s. ISBN 0-312-28129-3 (vlastní překlad)

OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států - Kuba*. Praha : Libri, 2002. 100 s. ISBN 80-7277-089-6

PERÉZ jr, Louis. *Cuba and the United States: Ties of Singular Intimacy*. USA : University of Georgia Press. 2003. 368 s. ISBN 978-8020324838. (vlastní překlad)

PÉREZ, Louis A., Jr. *The War of 1898: The United States and Cuba in History and Historiography*. USA: University of North Carolina Press, 1998. 192 s. ISBN 978-0-8078-4742-8 (vlastní překlad)

POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. 224 s.

PRESCOTT, Wiliam. *Dějiny dobytí Mexika*. Praha: LK KMa, 2006. 618 s. ISBN 80-7309-212-3

QUIRK, Robert. *Fidel Castro*. USA : W.W. Norton & Company. 1995. 898 s. ISBN 978-03933277. (vlastní překlad)

STRAUSS, Michael. *The Leasing of Guantanamo Bay*. Verlag: Praeger Security Inc. 2009. 246 s. ISBN 978-0-313-37782-2. (vlastní překlad)

ŽENKA, Josef. *Pád Granady a zánik al-Andalusu*. Praha: Argo, 2011. 184 s. ISBN 978-80-257-0466-0.

*Téma: Vývoj vztahů USA a Kuby* Interview s informátorem Alexisem, věk 34, řidič. Praha 13. 4. 2017.

*Téma: Vývoj vztahů USA a Kuby* Interview s informátorem Domingem, věk 52, podnikatel. Praha 25. 5. 2017.

*Téma: Vývoj vztahů USA a Kuby* Interview s informátorem Enmanuelem, věk 45, učitel. Praha 22. 8. 2017.

*Téma: Vývoj vztahů USA a Kuby* Interview s informátorkou Isabellou, věk 29, servírka. Praha 2. 7. 2017.

*Téma: Vývoj vztahů USA a Kuby* Interview s informátorem Josém, věk 68, důchodce. Praha 9. 8. 2017.

*Téma: Vývoj vztahů USA a Kuby* Interview s informátorkou Mariíou, věk 62, recepční. Praha 11. 4. 2017.

*Téma: Vývoj vztahů USA a Kuby* Interview s informátorkou Veronikou, věk 23, studentka. Praha 11. 6. 2017.

*Téma: Vývoj vztahů USA a Kuby* Interview s informátorkou Zamirou, věk 28, tanečnice. Praha 6. 5. 2017.

## 9.1 Elektronické zdroje:

*Aktuálně.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-01-16]. Trump chce na Guantánamo posílat členy Islámského státu, Kongres to ale zatím neschválil. Dostupné z www: <<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/trump-chce-na-guantanamo-poslat-prislusniky-islamskeho-statu/r~1f451d86eec611e698c20025900fea04/>>.

*American Experience* [online]. 2018 [cit. 2018-01-19]. Fulgencio Batista. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<http://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/castro-fulgencio-batista-1901-1973/>>.

*ASCE Cuba* [online]. 2014 [cit. 2018-01-22]. Economic challenges facing the Cuban authorities. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://ascecuba.org//c/wp-content/uploads/2014/09/v18-pujol.pdf>>.

*ASCE Cuba* [online]. 2016 [cit. 2018-01-22]. Why Cuba is a state sponsor of terror. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://ascecuba.org//c/wp-content/uploads/2016/03/v25-humire.pdf>>.

*BBC* [online]. 2017 [cit. 2018-01-22]. Che Guevara. (vlastní překlad) Dostupné z www: <[http://www.bbc.co.uk/history/historic\\_figures/guevara\\_che.shtml](http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/guevara_che.shtml)>.

*BusinessInfo.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Kuba: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. Dostupné z www: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kuba-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-18884.html>>.

*CIA. The World Factbook* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Cuba (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cu.html>>.

*Commander, Navy Installations Command* [online]. 2018 [cit. 2018-01-19]. History. (vlastní překlad) Dostupné z www: <[https://cnic.navy.mil/regions/cnrse/installations/ns\\_guantanamo\\_bay/about/history.html](https://cnic.navy.mil/regions/cnrse/installations/ns_guantanamo_bay/about/history.html)>.

*Constitute Project* [online]. 2018 [cit. 2018-01-17]. Cuba's Constitution of 1976. (vlastní překlad) Dostupné z www: <[https://www.constituteproject.org/constitution/Cuba\\_2002.pdf](https://www.constituteproject.org/constitution/Cuba_2002.pdf)>.

*Český rozhlas* [online]. 2008 [cit. 2018-01-14]. Guantánamo a smlouvy s USA. Dostupné z www: <[http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/\\_zprava/428743](http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/428743)>.

*E15.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-01-22]. Trump: Ruším jednostrannou dohodu Obamy s Kubou, zemi vede brutální režim. Dostupné z www: <<http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/trump-rusim-jednostrannou-dohodu-obamy-s-kubou-zemi-vede-brutalni-rezim-1333832>>.

*Encyclopedia Britannica* [online]. 2017 [cit. 2018-01-17]. Cuba. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.britannica.com/place/Cuba>>.

*Encyclopedia Britannica* [online]. 2018 [cit. 2018-01-18]. Guantánamo Bay detention camp. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.britannica.com/topic/Guantanamo-Bay-detention-camp>>.

ESPEJO, Inés Guerrero. *Mujer y modernidad en las crónicas de José Martí*. [online]. 2018 [cit. 2017-12-15]. Verbum Editorial 209 s. ISBN 9788479625870. (vlastní překlad) Dostupné z www: <[https://books.google.cz/books?id=x1GoBQAAQBAJ&redir\\_esc=y](https://books.google.cz/books?id=x1GoBQAAQBAJ&redir_esc=y)>.

*iDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Před 50 lety popravili Che Guevaru, snílka s astmatem a rukama od krve. Dostupné z www: <[https://zpravy.idnes.cz/che-guevara-vyroci-smrt-0sm-/zahranicni.aspx?c=A171007\\_094616\\_zahranicni\\_jj](https://zpravy.idnes.cz/che-guevara-vyroci-smrt-0sm-/zahranicni.aspx?c=A171007_094616_zahranicni_jj)>.

*iDnes.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-01-16]. Kazašská step je horší než Guantánamo, běduje deportovaný Tunisán. Dostupné z www: <[https://zpravy.idnes.cz/guantanamo-terorismus-propusteni-vezni-fp0-/zahranicni.aspx?c=A161001\\_153528\\_zahranicni\\_ane](https://zpravy.idnes.cz/guantanamo-terorismus-propusteni-vezni-fp0-/zahranicni.aspx?c=A161001_153528_zahranicni_ane)>.

*iDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-01-22]. Trump mění politiku otevřenosti vůči Kubě, chystá přísnější pravidla. Dostupné z www: <[https://zpravy.idnes.cz/usa-kuba-doandl-trump-zmena-vztahy-politika-dohoda-fw9-zahranicni.aspx?c=A170616\\_203912\\_zahranicni\\_ale](https://zpravy.idnes.cz/usa-kuba-doandl-trump-zmena-vztahy-politika-dohoda-fw9-zahranicni.aspx?c=A170616_203912_zahranicni_ale)>.

*iDnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2018-01-22]. Z Kuby přišly zvěsti o smrti Fidela Castra, režim to nekomentoval. Dostupné z www: <[https://zpravy.idnes.cz/na-kube-koluji-zvesti-o-smrti-fidela-castra-rezim-svolal-tiskovou-konferenci-1ww-zahranicni.aspx?c=A150109\\_134755\\_zahranicni\\_fer/](https://zpravy.idnes.cz/na-kube-koluji-zvesti-o-smrti-fidela-castra-rezim-svolal-tiskovou-konferenci-1ww-zahranicni.aspx?c=A150109_134755_zahranicni_fer/)>.

*Independent* [online]. 2006 [cit. 2018-01-15]. The children of Guantanamo bay. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.independent.co.uk/news/world/americas/the-children-of-guantanamo-bay-480059.html>>.

*iRozhlas* [online]. 2017 [cit. 2018-01-16]. Věznice Guantánamo funguje už 15 let. Dostupné z www: <[https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/veznice-guantanamo-funguje-uz-15-let-i-pres-obamovu-snahu-o-uzavreni-jsou-tam-desitky-veznu\\_201701112054\\_pjadrny](https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/veznice-guantanamo-funguje-uz-15-let-i-pres-obamovu-snahu-o-uzavreni-jsou-tam-desitky-veznu_201701112054_pjadrny)>.

*Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Flora a fauna. Dostupné z www: <<http://www.kuba-1.estranky.cz/clanky/geografie/flora-a-fauna.html>>.

*Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Obyvatelstvo. Dostupné z www: <<http://www.kuba-1.estranky.cz/clanky/obyvatelstvo/obyvatelstvo.html>>.

*Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Podnebí. Dostupné z www: <<http://www.kuba-1.estranky.cz/clanky/geografie/podnebi.html>>.

*Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Struktura moci v zemi. Dostupné z www: <<http://www.kuba-1.estranky.cz/clanky/dejiny/struktura-moci-v-zemi.html>>.

*Kuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Zahraniční politika. Dostupné z www: <<http://www.kuba-1.estranky.cz/clanky/zahranicni-politika/zahranicni-politika.html>>.

*Library of Congress*. [online]. 2017 [cit. 2017-08-27]. Country Profile: Cuba (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.loc.gov/item/2002018893/>>.

*Military Installations* [online]. 2018 [cit. 2018-01-19]. Fast Facts. (vlastní překlad) Dostupné z [www: <http://www.militaryinstallations.dod.mil/MOS/f?p=MI:CONTENT:0:::P4\\_INST\\_ID,P4\\_CONTENT\\_TITLE,P4\\_CONTENT\\_EKMT\\_ID,P4\\_CONTENT\\_DIRECTORY:925,Fast%20Facts,30.90.30.30.60.0.0.0.0,1>](http://www.militaryinstallations.dod.mil/MOS/f?p=MI:CONTENT:0:::P4_INST_ID,P4_CONTENT_TITLE,P4_CONTENT_EKMT_ID,P4_CONTENT_DIRECTORY:925,Fast%20Facts,30.90.30.30.60.0.0.0.0,1).

*Novinky.cz* [online]. 2015 [cit. 2018-01-16]. Znásilňovaný a bitý nerozeznal den od noci. Dostupné z www: <<https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/359486-znasilnovany-a-bity-nerozeznal-den-od-noci-vezen-c-760-popsal-horor-na-guantanamu.html>>.

*República de Cuba* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Kultura. Dostupné z www: <<http://nf106.uniza.sk/~gasperova/kultura.html>>.

*societyMAG* [online]. 2017 [cit. 201-10-22]. Che Guevara: Paradox dějin. Komunista nebo žoldák. Dostupné z www: <<http://www.totalmag.cz/spolecnost/67-zajimavosti-kolem/3125-che-guevara-paradox-djin-komunista-nebo-oldak.html>>.

*Svet okolo nás* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Kuba – dve tváře slobody. Dostupné z www: <<http://www.svetokolonas.com/popis-programu/kuba/>>.

*The Future of Freedom Foundation* [online]. 2018 [cit. 2018-01-15]. The U.S. Annexation of Guantanamo bay. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.fff.org/2014/05/12/the-u-s-annexation-of-guantanamo-bay>>.

*The Guardian* [online]. 2008 [cit. 2018-01-15]. Q&A: Guantánamo bay. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.theguardian.com/world/2007/jan/10/guantanamo.alqaida>>.

*The Washington Post* [online]. 2013 [cit. 2018-01-15]. Kafka at Gitmo: Why 86 prisoners are cleared for release but might never get it. (vlastní překlad) Dostupné z www: <[https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/04/25/kafka-at-gitmo-why-86-prisoners-are-cleared-for-release-but-might-never-get-it/?utm\\_term=.d10dc0c03ece](https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/04/25/kafka-at-gitmo-why-86-prisoners-are-cleared-for-release-but-might-never-get-it/?utm_term=.d10dc0c03ece)>.

*The White House* [online]. 2014 [cit. 2018-01-22]. Fact Sheet: Charting a new course for Cuba. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/12/17/fact-sheet-charting-new-course-cuba>>.

*Time* [online]. 2015 [cit. 2018-01-15]. Why the United States control Guantanamo bay. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<http://time.com/3672066/guantanamo-bay-history/>>.

*U.S. Department of State* [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. U.S. Relations with Cuba. Dostupné z www: <<https://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2886.htm>>. (vlastní překlad)

*USA Today* [online]. 2018 [cit. 2018-03-31]. DOT awards Cuba flights to American, Delta, JetBlue, Southwest and United Airlines. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.usatoday.com/story/travel/flights/todayinthesky/2018/03/30/dot-awards-cuba-flights-american-delta-jetblue-southwest-united-mesa-airlines/475190002/>>.

*USA Today* [online]. 2017 [cit. 2018-01-22]. Trump cracks down on U.S. business and travel to Cuba. (vlastní překlad) Dostupné z www: <<https://www.usatoday.com/story/news/world/2017/11/08/trump-cracks-down-u-s-business-and-travel-cuba/843419001/>>.

*Yale Law School. The Avalon project.* [online]. 2018 [cit. 2018-1-6]. Agreement (vlastní překlad) Dostupné z www: <[http://avalon.law.yale.edu/20th\\_century/dip\\_cuba002.asp](http://avalon.law.yale.edu/20th_century/dip_cuba002.asp)>.

*Yale Law School. The Avalon project.* [online]. 2018 [cit. 2018-1-6]. Lease (vlastní překlad) Dostupné z www: <[http://avalon.law.yale.edu/20th\\_century/dip\\_cuba003.asp](http://avalon.law.yale.edu/20th_century/dip_cuba003.asp)>.



## 10 Přílohy

Obrázek 1 Aktuální mapa Kuby s administrativním členěním regionů

Zdroj: <https://cs.maps-cuba.com/kuba-provinci%C3%AD-map%C4%9B>



Obrázek 2 Vlajka Kuby

Zdroj: <http://flagpedia.net/cuba>



### Obrázek 3 Rekonstrukce Taínské vesnice

Zdroj: <https://cz.pinterest.com/pin/446489750529031357/>



### Obrázek 4 Portrét Kryštofa Kolumba

Zdroj: <http://kuba.tamchci.cz/historie-kuby.php>



**Obrázek 5 Portrét Diega Velázqueze**

Zdroj: <https://biografieonline.it/foto-diego-velazquez#foto-diego-velazquez-1>



**Obrázek 6 Portrét Hernána Cortése**

Zdroj: <http://www.mexonline.com/hernan-cortez.htm>



**Obrázek 7 Pevnost Moro v ústí Havanského přístavu**

Zdroj: <https://cubatourist.biz/places-to-visit/castillo-del-morro.html>



**Obrázek 8 Cukrová plantáž a cukrovar v oblasti Matanzas**

Zdroj: <http://www.latinamericanstudies.org/sugar/sugar20.gif>



**Obrázek 9 José Martí**

Zdroj: <http://en.granma.cu/cuba/2016-01-19/jose-marti-on-the-preservation-of-humanity>



**Obrázek 10 Vrak lodi USS Maine**

Zdroj: <https://www.flickr.com/photos/timevanson/8754703531>



**Obrázek 11 Námořní základana Guantánamo**

Zdroj: [http://www.navy.mil/ah\\_online/archpdf/ah196212.pdf](http://www.navy.mil/ah_online/archpdf/ah196212.pdf)



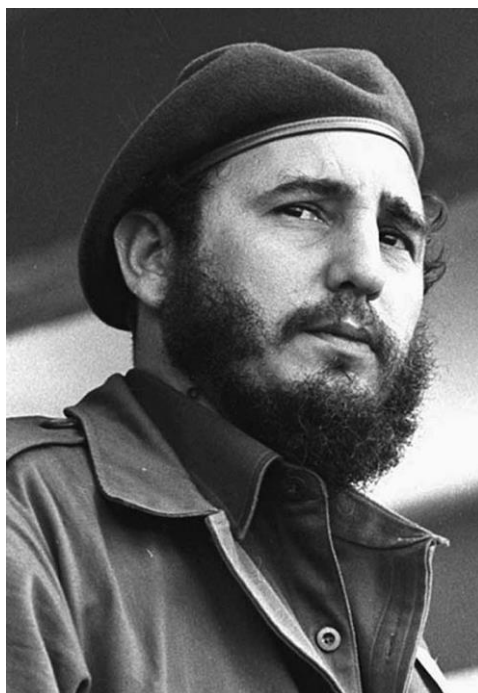
**Obrázek 12 Fulgencio Batista**

Zdroj: <http://alphahistory.com/coldwar/fidel-castro/>



**Obrázek 13 Fidel Alejandro Castro Rúz**

Zdroj: <http://en.granma.cu/cuba/2016-12-01/fidel-castro-ruz>



**Obrázek 14 Ernesto „Che“ Guevaro**

Zdroj: <https://citaty.net/autori/che-guevara/>



**Obrázek 15 Vůdci Kubánské revoluce**

Zdroj: <http://morungexpress.com/the-end-of-the-cuban-revolution/>



**Obrázek 16 John Fitzgerald Kennedy**

Zdroj: <http://www.informny.com/news/local-news/jfk-assassination-files-set-to-be-released-by-national-archives/845131077>





**Obrázek 17 Nikita Sergejevič Chruščov**

Zdroj:

[https://www.lidovky.cz/foto.aspx?r=ln\\_zahranici&c=A160509\\_165214\\_ln\\_zahranici\\_msl](https://www.lidovky.cz/foto.aspx?r=ln_zahranici&c=A160509_165214_ln_zahranici_msl)



**Obrázek 18 Fidel Castro a Nikita Sergejevič Chruščov**

Zdroj: <http://uk.businessinsider.com/fidel-castro-nikita-khrushchev-letter-death-2016-11>



**Obrázek 19 Raúl Castro**

Zdroj: <http://www.kuba.jecool.net/galerie/gen-raul-castro-ruz/>

